

[Tillbaka till dokumentet](#)

Näringsutskottets betänkande

1991/92:NU33

Ombildning av domänverket till aktiebolag

Innehåll

- [Sammanfattning](#)
- [Propositionen](#)
- [Motionerna](#)
- [Utskottet](#)
- [Hemställan](#)
- [Reservationer](#)
- [Bilaga 1](#)

1991/92

NU33

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1991/92:134 om riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform,

dels 16 motioner som har väckts med anledning av propositionen,

dels -- helt eller delvis -- två motioner från allmänna motionstiden.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för domänverket och för Föreningen Göta kanals vänner. Skrivelser har inkommit från länsstyrelsen i Kopparbergs län, Svenska naturskyddsföreningen och Svenska samernas riksförbund.

Till betänkandet har som bilagor fogats de yttranden i ärendet som har avgivits av finansutskottet (1991/92:FiU6y; bilaga 2), kulturutskottet (1991/92:KrU5y; bilaga 3), jordbruksutskottet (1991/92:JoU9y; bilaga 4) och bostadsutskottet (1991/92:BoU5y; bilaga 5). I jordbruksutskottets yttrande behandlas förutom propositionen jämte motioner två motioner som har väckts under allmänna motionstiden och som har hänvisats till jordbruksutskottet. Motionerna -- den ena i berörd del -- har överlämnats till näringsutskottet och behandlas i detta betänkande.

Sammanfattning

I propositionen föreslås riktlinjer för ombildningen av domänverket till ett aktiebolag, som senare skall privatiseras. Vidare föreslås att det tilltänkta domänbolaget -- i syfte att det enskilda skogsbruket skall stärkas -- under en övergångstid skall sälja mark till enskilda. Utskottet tillstyrker propositionen när det gäller överföring och försäljning av viss egendom och avstyrker därmed motionsyrkanden som går ut på avslag (v) respektive modifieringar av olika slag (s; m; c; kds; v).

I en reservation (s) betonas att en rad frågor ännu är olösta; därför borde ombildningen skjutas upp till den 1 januari 1993. Som alternativ till privatiseringen föreslås bildandet av en statlig skogskoncern. Vidare ifrågasätts den gränsdragning som regeringen föreslår för skogsbruk i Norrbottens och Västerbottens län.

Domänverkets markinnehav rör vissa intressen, såväl statens som enskildas. När det gäller naturvården erinrar utskottet om sitt ställningstagande våren 1991 av innebörd att bolagsbildningen inte får leda till att områden av stort naturvårdsvärde mister sitt skydd eller att detta försvagas. Samtidigt betonar utskottet vikten av att processen inte försenas; det förutsätts att naturvårdens intressen kommer att tas tillvara genom de villkor som med detta syfte avses bli införda i avtalet med bolaget och genom statens ägarfunktion i det nya bolaget. I en reservation (s) anförs att något ställningstagande till frågor om naturvårdens intressen inte bör göras innan resultatet av den skogspolitiska kommittén föreligger.

Även förslagen till riktlinjer för kulturminnen godtas av utskottet. Därmed avstyrker utskottet en motion (s) med krav på att regeringen skall anmodas att återkomma till riksdagen med ett mer detaljerat beslutsunderlag i fråga om överföringen av kulturhistoriskt värdefull egendom. Motionen följs upp i en reservation (s).

På tre punkter går utskottet delvis emot regeringens förslag.

Den första punkten gäller rennäringens intressen. Där föreslår utskottet -- i enlighet med vad bostadsutskottet har anfört -- att föreslagna redaktionella ändringar i rennärlagen skall tas upp till prövning i samband med behandlingen av den aviserade s.k. samepropositionen. Detta ligger i linje med vad som krävs i en motion (v).

Den andra punkten gäller kronoholmarna. Utskottet ansluter sig till finansutskottets synpunkt om att även Käringön och vissa andra kronoholmar bör kvarstå i statens ägo. Ett beslut av riksdagen i enlighet härmed innebär att en motion (m) blir delvis tillgodosedd.

Den tredje punkten gäller Göta kanal. Enligt regeringens förslag skulle AB Göta kanalbolag jämte skogsmark överföras till domänbolaget medan kanalfastigheten tills vidare skulle förvaltas av byggnadsstyrelsen. Domänbolaget skulle under en begränsad avtalsperiod på fyra år svara för drift och upprustning av kanalen. Oro för Göta kanals framtid kommer till uttryck i fyra motioner (s; fp, c, kds; c). Enligt utskottets

mening bör kanalbolaget kvarstå i statlig ägo och därvid behålla kanalfastigheten. Utskottet utgår från att medel för verksamheten med Göta kanal även i fortsättningen kommer att tillförsäkras genom statsmakternas försorg. Genom denna lösning anser utskottet att kanalens fortbestånd som kulturhistoriskt byggnadsverk och turistattraktion säkerställs.

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

Riksdagen beslutade i maj 1991 om överföring av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform i anslutning till årsskiftet 1991/92.

I propositionen behandlas de riktlinjer som skall gälla vid överföringen av domänverkets mark- och fastighetsinnehav och därmed också de intressen som är kopplade till detta innehav. Som huvudregel föreslås gälla att den produktiva marken överförs till bolaget medan den övriga marken förblir i statens ägo.

Vidare redovisas i propositionen regeringens överväganden beträffande det bolagiserade domänverkets kapitalstruktur.

Slutligen lämnas förslag angående det framtida ansvaret för AB Göta kanalbolag.

Förslag

Regeringen föreslår -- efter föredragning av näringsminister Per Westerberg -- att riksdagen

dels antar förslag till

1. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
2. lag om ändring i lagen (1980:565) om undantag från fastighetsbildningslagen (1970:988) och jordförvärvslagen (1979:230) vid friköp av kronotorp,
3. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
4. lag om ändring i vapenlagen (1973:1176),

dels godkänner

5. de riktlinjer för försäljning av mark till enskilda som föredragande statsrådet förordat (avsnitt 4),
6. de riktlinjer för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som föredragande statsrådet förordat (avsnitt 4),
7. de riktlinjer för överföringen av tillgångar och skulder från staten till Domän AB som föredragande statsrådet förordat (avsnitt 5),
8. de riktlinjer för det framtida ansvaret för [AB] Göta kanalbolag som föredragande statsrådet förordat (avsnitt 6),

dels bemyndigar

9. regeringen att genomföra ombildningen av domänverket till ett aktiebolag enligt de riktlinjer [som] föredragande statsrådet förordat.

Lagförslagen har granskats av lagrådet. Det förstnämnda lagförslaget återges som bilaga 1 till detta betänkande (s.39). De övriga förslagen finns i propositionen på s. 5--7.

Motionerna

De motioner som har väckts med anledning av proposition 1991/92:134 är följande:

1991/92:N38 av Hugo Hegeland och Inger René (båda m) vari yrkas att riksdagen

1. avslår proposition 1991/92:134 hemställan punkt 6 såvitt avser de bebodda kronoholmarna,
2. begär att regeringen snabbt genomför en undersökning av lämplig form för att överföra ägandet av hela eller delar av kronoholmarna till de åboende,
3. som sin mening ger regeringen till känna att vid en sådan försäljning av kronoholmar, helt eller i delar, pris skall sättas så att samtliga husägare och åboende behandlas lika och så att möjligheter ges för den permanentboende befolkningen att bli kvar och att utveckla samhällena på skärgårdsholmarna.

1991/92:N39 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utförsäljning av domänverksmark till enskilda jord- och skogsbrukare samt om försäljning av mark ovanför den s.k. odlingsgränsen till kommuner, allmänningar och lokala sågverk.

1991/92:N40 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om privatisering av domänverkets tillgångar innan bolagiseringen genomförs.

1991/92:N41 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen

1. avslår proposition 1991/92:134,
2. vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att naturvårdshänsynen måste beaktas vid en eventuell försäljning av statlig mark,
3. hos regeringen begär förslag över vilka arealer utöver de i propositionen föreslagna som bör överföras till naturvårdsfonden enligt vad i motionen anförts,
4. vid avslag på yrkande 1, hos regeringen begär förslag över vilka arealer som bör kvarstå i samhällets ägo för att kunna användas som markbytesobjekt enligt vad i motionen anförts,
5. vid bifall till yrkandena 3 och 4, hos regeringen begär att en arbetsgrupp får i uppdrag att utarbeta de begärda arealförslagen,
6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en framtida möjlighet att utan kostnader återföra arealer från bolaget till samhället,
7. vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de frågor som berör rennäringen skall tas upp i den kommande samepropositionen,
8. vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänsyn till fördelningsspolitik, naturvård m.m. vid en eventuell försäljning av statlig mark.

1991/92:N42 av John Andersson (v) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens proposition 1991/92:134 i dess helhet.

1991/92:N43 av Sonia Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om AB Göta kanalbolag,
2. beslutar att AB Göta kanalbolags ansvar för drift och underhåll ej skall tidsbegränsas.

1991/92:N44 av Carl Olov Persson och Jan Erik Ågren (båda kds) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur domänverkets skogsmark bör bolagiseras och utförsäljas,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de miljöhänsyn som krävs i samband med en bolagisering och utförsäljning.

1991/92:N45 av Anita Gradin m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frågor som hänger samman med överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform,
2. beslutar att statens ansvar för drift och underhåll av Göta kanal ej skall tidsbegränsas till fyra år.

1991/92:N46 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp, c, kds) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om AB Göta kanalbolag och att riksdagen beslutar att AB Göta kanalbolag skall kvarstanna i statens ägo och att statens ansvar för drift och underhåll ej skall begränsas i tiden.

1991/92:N47 av Sigge Godin och Siw Persson (båda fp) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de domänreservat som kvarblir i statlig ägo,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en stiftelse för ägande och förvaltning av mark med särskilt intresse,
3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tills vidare undanta viss mark från bolagiseringen för att bevara handlingsfrihet för den framtida skogs- och naturvårdspolitiken.

1991/92:N48 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tills vidare ej bolagisera vattenområden som kan komma att beröras av ett framtida skydd enligt naturresurslagen.

1991/92:N49 av Jan Fransson och Åke Selberg (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det bolagiserade domänverkets jaktpolitik.

1991/92:N50 av Jan Fransson och Sinikka Bohlin (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdefulla naturområden och markreserv för utbytesmark i samband med överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform.

1991/92:N51 av Karin Starrin och Lennart Brunander (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd av naturområden på statlig mark.

1991/92:N52 av Åke Gustavsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma till riksdagen med kulturminnesfrågorna före beslutet om bolagisering av domänverket.

1991/92:N53 av Birgitta Carlsson (c) vari yrkas att riksdagen
1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om AB Göta kanalbolag,
2. beslutar att AB Göta kanalbolag skall kvarstanna i statens
ägo och att statens ansvar för drift och underhåll ej skall
begränsas i tiden.

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här
är följande:

1991/92:Jo423 av Annika Åhnberg m.fl. (v) såvitt gäller
yrkandet (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till
känna vad i motionen anförts om behovet av nya samordnade
upplåtelse- och skötselformer för domänverkets fiskevatten.

1991/92:Jo436 av Carl Olov Persson (kds) vari yrkas att
riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om att domänverket och andra statliga
förvaltare av jord- och skogsegendomar [bör] förhanda om och
skriv[a] avtal med Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund
för överlåtande av skötsel och uthyrning av statligt ägda
fiskevatten till denna förening.

Utskottet

Inledning

Vid två tillfällen under det senaste året har riksdagen tagit
ställning i principfrågor rörande domänverket.

Våren 1991 beslutade riksdagen (prop. 1990/91:87, bet. NU38)
att verksamheten vid domänverket skulle överföras till ett av
staten helägt aktiebolag i anslutning till årsskiftet 1991/92.
Avsikten var att regeringen skulle återkomma till riksdagen med
ytterligare underlag för beslut om riktlinjer för den slutliga
överföringen av egendom m.m. Regeringen påpekade att
bolagsbildningen i sig inte avsågs innebära att de intressen som
är kopplade till domänverkets markinnehav m.m. skulle trädas för
när. Den fortsatta beredningen skulle innefatta två punkter,
nämligen dels den tekniska lösningen när det gäller att
tillvarata dessa intressen, dels det tilltänkta bolagets
kapitalstruktur. En tredje punkt tillkom genom riksdagens
beslut; på näringsutskottets förslag begärdes att regeringen
skulle pröva frågan om hur naturskyddet skulle kunna
upprätthållas på ett betryggande sätt.

Hösten 1991 beslutade riksdagen (prop. 1991/92:69, bet. NU10)
att bemyndiga regeringen att sälja statens aktier m.m. i 34
angivna statliga bolag, däribland domänverket efter genomförd
bolagsbildning.

I proposition 1991/92:134 framläggs nu förslag till riktlinjer
för överföring av verksamheten till aktiebolagsform.
Ombildningen till aktiebolag beräknas ske den 1 juli 1992. Genom
de bedömningar och förslag som presenteras i propositionen anser
sig regeringen ha uppfyllt de uppställda kraven för ett slutligt
genomförande av bolagsbildningen.

Ombildningen av domänverket till bolag berör många intressen.
I beredningen av propositionen har därför finans-, kultur-,

jordbruks- och bostadsutskotten deltagit med yttranden till näringsutskottet över de delar av propositionen och motionerna som rör resp. utskotts beredningsområde. Yttrandena har fogats till detta betänkande (bilagorna 2--5).

Innebörden av regeringens förslag

Som nyss har framgått har riksdagen redan tidigare fattat beslut dels om att domänverket skall bolagiseras, dels om att det tilltänkta bolaget skall privatiseras genom försäljning av aktier i bolaget; möjligheten till aktieförvärv skall erbjudas den bredare allmänheten, anställda och andra.

Bolagiseringen

I propositionen presenteras alltså de riktlinjer som bör gälla för överföringen av den fasta egendomen samt övriga tillgångar och skulder till bolaget. En rad olika intressen är knutna till domänverkets markinnehav, såväl statens som enskildas. De statliga intressena avser t.ex. bevarande av områden av stor allmän betydelse från natur- och kulturskyddssynpunkt. Också andra statliga sektorer såsom försvaret samt forskning och utveckling har intressen som berörs. Enskildas intressen gäller främst näringsidkares möjligheter att driva verksamhet, t.ex. renskötsel. Även privatpersoners önskemål om att förvärva t.ex. fritidsfastigheter ingår i dessa intressen.

Regeringen har i propositionen lämnat en redovisning av sina överväganden och förslag när det gäller egendom som bör överföras till bolaget. Regeringen hänvisar härvid till de riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen m.m. som riksdagen hösten 1991 lade fast (prop. 1991/92:44, bet. FiU8). Som huvudprincip vid den nu aktuella bolagiseringen avses gälla att kommersiellt brukbar och produktiv mark skall överlåtas till det nya bolaget, medan den övriga marken skall bli kvar i statens ägo. De delar av den statligt ägda marken som berörs av intressen av olika slag bör skyddas i samband med bolagiseringen. Detta kan åstadkommas enligt tre alternativa möjligheter. En första är att staten -- permanent eller under ett övergångsskede -- behåller egendomen. En andra är att egendomen visserligen överlåts till bolaget men att ägandet förses med villkor som avses tillgodose skyddsintresset. En tredje metod avser möjligheten att åstadkomma ett skydd genom lagstiftning. I propositionen preciseras vilka metoder som bedöms lämpliga i de olika fallen.

Att ägande och förvaltning inte nödvändigtvis behöver vara sammankopplade kommer till ett tydligt uttryck i propositionen. För den egendom som avses förbli i statens ägo föreslås att ägarfunktionen skall övertas av byggnadsstyrelsen i avvaktan på bildandet av en fastighetsförvaltande myndighet. De naturreservat som kan komma att inrättas föreslås bli överförda till naturvårdsfonden. För förvaltningen görs en tidsmässig uppdelning. Under ett övergångsskede av fyra år föreslås bolaget svara för förvaltningen; därefter skall den efter anbudsupphandling läggas ut på entreprenad.

I propositionen redovisas de särskilda förhållanden som gäller för fjällkedjan. Stora delar härav förvaltas av domänverket. Huvuddelen av området utgörs av improduktiv mark som dock har ett stort allmänt värde, främst med hänsyn till rennäring, naturvård, rekreation och friluftsliv. Mot denna bakgrund

föreslår regeringen att den aktuella marken i fjällkedjan skall stanna kvar i statens ägo. Den produktiva marken, för vilken man alltså kan ställa ett marknadsmässigt avkastningskrav, skall överlåtas till bolaget medan återstoden skall bli kvar i statens ägo. Regeringen föreslår att gränsen härvidlag skall dras i övergångszonen mellan den produktiva skogsmarken och det rena kalvfjället. I Norrbottens och Västerbottens län skall dock gränsen dras längre ned, nämligen i odlingsgränsen. Dessutom skall renbetesfjällen i Jämtlands län stanna i statens ägo.

I Jämtlands och Kopparbergs län innebär den valda lösningen att stora delar av den fjällnära skogen kommer att överlåtas till bolaget. Riksdagen beslutade år 1990 (prop. 1990/91:3, bet. JoU13) om vissa preciseringar av reglerna för avgränsning av skyddade områden i den fjällnära skogen. De områden det gällde är dels områden med svårföryngrad skog, dels områden med stor konkurrens mellan olika markanvändningsintressen. Avgränsning av dessa områden avses ske successivt. I avvaktan på detta föreslår regeringen att de delar av den fjällnära skogen som förvaltas av domänverket tills vidare skall förbli i statens ägo och att det efter avslutade inventeringar av berörda marker slutligt får avgöras vilka delar av den fjällnära skogen som skall överlåtas till det nya bolaget.

Privatiseringen

I propositionen hänvisas till riksdagens beslut hösten 1991 (prop. 1991/92:69, bet. NU10) om privatisering av statligt ägda företag, m.m. Såvitt gäller privatiseringen lägger regeringen nu fram ett förslag som innebär att ett ytterligare inslag införs i denna process. Efter det att bolaget har övertagit den berörda egendomen skall enskilda skogs- och jordbrukare få ökade möjligheter att förvärva hittills statligt ägd mark. En försäljning av mark i domänverkets regi pågår. Försäljningen föreslås nu fortsätta inom ramen för det tilltänkta bolaget. Syftet är att det enskilda jord- och skogsbruket skall stärkas; livskraftiga privatskogsbruk anges vara till gagn för en levande landsbygd.

Den egendom som föreslås bli föremål för försäljningen är av tre slag, nämligen jordbruk och jordbruksmark, skogsfastigheter och skogsmark samt permanent- och fritidsbostäder. Försäljningen av skogsmark m.m. -- som är den i särklass mest omfattande kategorin -- bör enligt regeringens mening ske enligt två linjer. Mindre, enskilda skogsskiften som understiger 200 ha per enhet bör bjudas ut till försäljning. Vidare skall privata skogsägare -- som har behov av ytterligare mark för att kunna uppnå ökad effektivitet -- kunna ta upp en diskussion med bolaget om förvärv av mark; aktuella områden kan vara sådana där vidareförädling av skogsråvaran lämpligast kan ske i annan regi än bolagets.

Vikten av att försäljningen av fast egendom till enskilda är tidsbegränsad betonas. Regeringen räknar med att den period under vilken försäljningsprocessen kan äga rum skall sammanfalla med den övergångsperiod under vilken bolagiseringsprocessen avses bli genomförd, dvs. fyra år.

Överföring och försäljning av viss egendom

I det föregående har en översiktlig redovisning lämnats av regeringens förslag när det gäller principerna för överföringen

av fast egendom till bolaget och för försäljningen av sådan egendom till enskilda.

Två motioner -- med i huvudsak olika motivering -- går ut på att propositionen i dess helhet skall avslås av riksdagen.

Den totala bristen på utredning av de föreslagna riktlinjernas praktiska effekt på en mängd områden är helt oacceptabel, heter det i motion 1991/92:N41 (v). Vänsterpartiet kan inte, sägs det, godta en utförsäljning av domänverkets mark när varken för- eller nackdelar klart framgår; detta gäller både i fråga om de ekonomiska konsekvenserna för staten och de ekologiska effekterna.

I motion 1991/92:N42 (v) motiveras avslagsyrkandet med att oklarheterna dels om rätten till vissa markarealer och s.k. byaskogar, dels om rätten till de s.k. ströängarna först måste klaras upp. Hänsynen till rättssäkerheten kräver detta, anser motionären och hänvisar till att det sedan tidigare från fjällbefolkningens sida har ifrågasatts om avvitrningen inom de två nordligaste länens lappmarker har genomförts på ett korrekt sätt.

I propositionen lämnas (s. 38 f.) en särskild redovisning av vad som anses gälla i fråga om ströängar, dvs. avsides belägna slätterängar. Under årens lopp har åtskilliga ströängar dragits in till kronan, medan vissa andra har undantagits härifrån och fått behållas, s.k. reglerade ströängar. Andra ströängar är fortfarande oreglerade. De problem som föreligger med dessa oreglerade ströängar är komplexa, sägs det i propositionen. De kan därför inte få sin lösning i detta sammanhang. Enligt regeringens bedömning kommer ett överförande av mark, på vilken finns ströängar, från staten till det nya bolaget inte att påverka statens eller ströängsinnehavarnas rätt till ströängen.

Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottet under riksmötet 1989/90 utförligt behandlade vissa frågor om avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt ströängarna (bet. 1989/90:BoU12). På bostadsutskottets förslag gjorde riksdagen ett tillkännagivande om information om avvitrningsförfarandet och om en översyn av ströängarna. Bostadsutskottet drar slutsatsen att motion 1991/92:N42 (v) inte bör föranleda något initiativ av riksdagen. Även jordbruksutskottet hänvisar till ovannämnda riksdagsbeslut och förutsätter i övrigt, i likhet med regeringen, att överföringen av mark, på vilken det finns ströängar, inte kommer att påverka statens eller ströängsinnehavarnas rätt till ströängen. Såvitt gäller avslagsyrkandet i motion 1991/92:N41 (v) anser jordbruksutskottet från sina utgångspunkter att de invändningar som framförs i motionen inte har den styrka att de bör föranleda någon ändring i riksdagens beslut om privatisering av domänverket.

Näringsutskottet ansluter sig till den bedömning som jordbruksutskottet och bostadsutskottet har redovisat. Näringsutskottet avstyrker sålunda kraven i motionerna 1991/92:N41 (v) och 1991/92:N42 (v) på att propositionen i dess helhet skall avslås.

I fem motioner har frågor tagits upp som på olika sätt har anknytning till regeringens förslag om riktlinjer för såväl bolagiseringen som försäljningen av mark till enskilda. De

behandlas av utskottet i ett sammanhang. I följande avsnitt behandlas frågor om rennärningen, naturvård och kronoholmar, m.m.

Socialdemokraterna tillbakavisade hösten 1991 förslaget om en privatisering av domänverket -- eller det blivande Domän AB --, anförs det i motion 1991/92:N45 (s). Denna inställning har fortfarande aktualitet, heter det vidare. Det är av allmänintresse att staten ej avhänder sig kontrollen över de svenska naturtillgångarna, menar motionärerna. Som alternativ till privatisering föreslår de att en statlig skogskoncern -- bestående av Domän AB, AB Statens Skogsindustrier (ASSI) och Ncb AB -- skall bildas.

Kommer privatiseringen av domänverket att medföra en nödvändig strukturrationalisering av svenskt skogsbruk eller kommer -- tvärtom -- den nuvarande strukturen att konserveras, frågas det i motion 1991/92:N40 (m). Motionären föreslår att en rad verksamheter inte skall överföras till det nya bolaget. De bör i stället säljas ut av staten till privata intressenter. De inlandsbaserade köpsågverken har hittills fått en stor del av sin råvaruförsörjning via domänverket; det är angeläget att en privatisering genomförs så att en fortsatt råvarubas för dessa kan garanteras. Även de konsult-, mark- och turistföretag som finns inom domänverket bör snarast säljas ut. När det gäller skogsmarken anser motionären att domänverkets mindreenheter som ligger insprängda i privata skogsskiften bör överlåtas i första hand till ägarna av dessa skiften, de s.k. rågrannarna. Större kronoparker som är för stora för en enskild skogsbrukare kan, menar motionären, med fördel användas i triangelbyten med skogsbolagen som i gengäld avstår motsvarande eller något större areal, som då kan säljas till intresserade skogsägare.

Det är av betydelse att försäljningen av mark till enskilda jord- och skogsbrukare fullföljs, sägs det i motion 1991/92:N39 (c). Försäljningen får inte heller genomföras under en alltför kort period, anser motionären. Hon anför vidare att det inte minst med tanke på behovet av sysselsättningstillfällen och för att råvarubehovet hos lokala sågverk m.m. skall tryggas är väsentligt att det även framdeles bedrivs ett skogsbruk i området ovanför odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län, självfallet anpassat till de speciella förhållanden som råder där. Det borde därför undersökas om lokala intressenter har intresse och möjligheter att förvärva mark ovanför denna gräns.

När tillgångar och skulder har överförts till det nya bolaget finns det risk för, heter det i motion 1991/92:N44 (kds), att bolaget motsätter sig försäljning av mark så att enskildas önskemål om köp av mark inte kan tillgodoses. Domän AB måste ges sådana instruktioner att intentionerna att sälja ut tillgångar till enskilda skogs- och jordbruksägare fullföljs, även om det kommer att innebära att bolaget tvingas avstå från värdefulla tillgångar. Det är mycket angeläget att bolaget inte privatiseras innan dessa utförsäljningar har avslutats, anför motionärerna som anser att en period om fem år bör medges för försäljningen.

Vänsterpartiet instämmer i förslaget om att små enskilda skogs- och jordbruksfastigheter skall främjas vid en eventuell försäljning av statlig mark. Det finns emellertid andra intressen som bör värnas, anförs det i motion 1991/92:N41 (v). Motionärerna hänvisar särskilt till regionala intressen,

naturskyddsintressen och allmänt fördelningspolitiska intressen. Skulle förslaget om ett avslag på propositionen inte vinna gehör bör riksdagen göra ett uttalande om de särskilda hänsyn som måste tas vid en eventuell försäljning av statlig mark, heter det i motionen.

Jordbruksutskottet anför i sitt yttrande bl.a. att försäljningen av statens skogs- och marktillgångar bör främja en ägandespridning. Samtidigt, fortsätter utskottet, är det väsentligt att försäljningen av tillgångar bidrar till effektiviteten inom skogsbruket och den skogsbearbetande industrin. Försäljning av mark till enskilda är viktig och bör fortsätta under ytterligare tid. Jordbruksutskottet vill särskilt understryka vikten av att privatiseringen av skogen sker på sådant sätt att skogsbrukets struktur förbättras. Det erinras om att 1990 års skogspolitiska kommitté (Jo 1990:03) enligt sina direktiv (dir. 1990:47, 1991:99) har att beakta bl.a. det förhållandet att de svenska skogarna är grundläggande för sysselsättning och försörjning i glesbygden och att de därmed är en förutsättning för en levande landsbygd.

Jordbruksutskottet tar även fasta på vad som anförs i propositionen om att någon försäljning av aktier i bolaget icke torde komma att aktualiseras under den tid som utförsäljningen av mark pågår. Att ställa särskilda krav på det nya bolaget under en begränsad tid innebär således inte något hinder för en senare försäljning av aktier i bolaget. Mot den bakgrunden finner jordbruksutskottet att de synpunkter som framförs i motionerna 1991/92:N40 (m) och 1991/92:N44 (kds) om det angelägna i att domänmark görs tillgänglig för lokala, mindre intressenter genom direktförsäljningar och triangelbyten bör beaktas. Någon åtgärd från riksdagens sida i frågan anser emellertid jordbruksutskottet inte erforderlig; utskottet utgår från att det av avtalet med det nya bolaget klart kommer att framgå att försäljningen till enskilda skall syfta till att förbättra skogsbrukets struktur och sysselsättningsmöjligheterna.

Jordbruksutskottet redovisar vidare en positiv inställning till förslaget i motion 1991/92:N39 (c) om att lämplig mark ovan skogsodlingsgränsen skall kunna överlåtas i speciella fall och i begränsad omfattning till lokala intressenter för att förbättra sysselsättningen i det småskaliga skogsbruket. Utskottet finner dock att inte heller denna motion bör föranleda något initiativ av riksdagen. Jordbruksutskottet avstyrker även motion 1991/92:N45 (s) till den del den berör frågan om privatisering av domänverket m.m.; utskottets socialdemokratiska ledamöter har i denna fråga anmält en avvikande mening.

Avgränsning av statens mark i fjällregionen längs med odlingsgränsen i de två nordligaste länen har valts med hänsyn bl.a. till samernas speciella rättigheter till renbete, jakt och fiske i området. En splittring av området skulle innebära en inskränkning i dessa avseenden. Lagfart saknas i många områden. Under senare år har friköp i dessa områden skett i ett ytterst begränsat antal fall. Det har då bl.a. rört sig om tomtköp helt nära odlingsgränsen.

Näringsutskottet vill inledningsvis slå fast att riksdagens beslut våren 1991 om en ombildning av domänverket till aktiebolag gick ut på att verket skulle ges den organisationsform som är mest lämpad på den konkurrensutsatta

marknad som verket arbetar på. Det är, menar näringsutskottet, väsentligt att det tilltänkta domänbolaget i största möjliga utsträckning redan från början tillförs de resurser som möjliggör att intentionerna med bolagsbildningen kan fullföljas.

Vidare anser näringsutskottet -- i likhet med regeringen -- att staten inte skall äga kommersiell verksamhet. I motsats till vad som anförs i motion 1991/92:N45 (s) finner utskottet det angeläget att statens ägande i företag med sådan inriktning nu avyttras. Det arbete på att särskilja sådana skogs- och marktillgångar som är kommersiellt betingade från skog och mark som av olika orsaker bör förbli i statlig ägo bör därför fortsätta. Härigenom kommer det, såsom regeringen påpekar, att vara möjligt såväl att förbättra förutsättningarna för många privata jord- och skogsbrukare i hela landet som att utnyttja kunnandet på skogsområdet inom domänverket. Samtidigt är det viktigt att försäljningen av tillgångar bidrar till en ökad effektivitet inom skogsbruket och den skogsbearbetande industrin.

I några av motionerna finns förslag som går ut på att domänmark skall göras tillgänglig för lokala intressenter genom direktförsäljningar och triangelbyten. Näringsutskottet anser att synpunkterna härom i motionerna 1991/92:N40 (m) och 1991/92:N44 (kds) är mycket angelägna och bör beaktas. I likhet med jordbruksutskottet utgår näringsutskottet från att det av avtalet med bolaget klart kommer att framgå att försäljningen till enskilda skall syfta till att förbättra skogsbrukets struktur och sysselsättningsmöjligheterna. Härvid bör bl.a. intresset av fortsatta virkesleveranser till inlandssågverken beaktas. Näringsutskottet anser emellertid -- liksom jordbruksutskottet -- att något särskilt uttalande av riksdagen i saken inte är erforderligt.

De frågor som aktualiseras i motion 1991/92:N39 (c) om försäljning av skogsmark ovanför skogsodlingsgränsen har den karaktären att de bör behandlas i samband med den aviserade samepropositionen hösten 1992.

Mot den angivna bakgrunden tillstyrker näringsutskottet propositionen såvitt den gäller överföring och försäljning av egendom i nu aktuellt avseende. De berörda motionerna avstyrks såvitt här är i fråga.

Rennäringen

En avsevärd del av den mark som nu förvaltas av domänverket berörs av rennäringens intresse.

Genom rennäringslagen (1971:437) ges samebyn och dess medlemmar vissa angivna rättigheter på mark som ägs av staten, s.k. kronomark. Bestämmelserna gäller bl.a. inom vilka områden rensköttsel får bedrivas och betestidens längd. Med rensköttselrätten följer också vissa rättigheter i fråga om bl.a. jakt och fiske. Dessa rättigheter är i vissa fall större på kronomark än på övrig mark inom rensköttselområdet.

Regeringen uttalar att bolagiseringen av domänverket inte får medföra någon försvagning av rensköttselrätten på den mark som berörs. Det föreslås en ändring i rennäringslagen som går ut på att rättigheterna skall bibehållas på sådan mark som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten, men som därefter har

överlåtits till annan. Detta innebär att de inskränkningar i ägarens rådighet över kronomark som renskötseln medför kommer att gälla även i fortsättningen, oavsett i vems ägo marken är. Marken skall alltså från rennärings synpunkt behålla sin ställning som kronomark. Regeringen föreslår därutöver vissa ändringar i lagen som betecknas som redaktionella.

I propositionen (s.34) tas ytterligare en aspekt upp som berör rennäringslagen. Den mark som för närvarande förvaltas av domänverket och där inskränkningar i ägarens rådighet över marken föreligger kommer -- om regeringens förslag vinner riksdagens gehör -- i framtiden att bli föremål för överlåtelser i betydligt vidare omfattning än vad som nu är fallet. Dessa inskränkningar i äganderätten kan utgöra ett osäkerhetsmoment för presumtiva köpare, framhåller regeringen. Frågan om införande av bestämmelser om anteckning i fastighetsboken borde därför övervägas i annat sammanhang. Av en sådan anteckning skulle framgå att en fastighet har karaktär av kronomark enligt rennäringslagen.

De föreslagna åtgärderna innebär genomgripande effekter på fjällvärlden, renskötseln och samernas villkor i övrigt, anføres det i motion 1991/92:N41 (v). Motionärerna föreslår därför att de frågor som berör rennäringslagen inte skall behandlas i samband med den nu aktuella propositionen utan i den aviserade s.k. samepropositionen. De problem som uppkommer vid en förändring av statens markägarande i de områden som berör samerna måste, heter det, beredas noggrant och tas upp i ett helhetsperspektiv.

Bostadsutskottet åberopar i sitt yttrande vad regeringen har anfört om att de intressen som är kopplade till den av domänverket förvaltade marken så långt möjligt skall skyddas vid överlåtelser. Bostadsutskottet noterar att förslaget inte syftar till att åstadkomma någon förändrad reglering av renskötselrätten i förhållande till vad som nu gäller. Utskottet utgår från att frågor om innehållet i renskötselrätten m.m. kommer att övervägas i den sameproposition som regeringen avser att förelägga riksdagen senare under år 1992.

Slutsatsen för bostadsutskottets del är att de föreslagna ändringarna i rennäringslagen bör genomföras såvitt de avser att även framgent ge den mark som nu förvaltas av domänverket ställning som kronomark, oavsett i vems ägo den är. Däremot, anser bostadsutskottet, bör inte de föreslagna redaktionella ändringarna i lagen genomföras nu utan tas upp till prövning i samband med samepropositionen. Bostadsutskottets förslag till de ändringar i rennäringslagen som nu bör genomföras framgår av bilaga 5.

Vidare ansluter sig bostadsutskottet till uppfattningen att frågan om bestämmelser om anteckning i fastighetsboken bör övervägas. Med avseende på den vikt som frågan måste anses ha borde denna behandlas skyndsamt. Resultatet härav bör enligt utskottet kunna föreläggas riksdagen i samepropositionen. Bostadsutskottet föreslår att utskottets ställningstagande i denna del ges regeringen till känna genom ett uttalande av riksdagen.

Näringsutskottet instämmer i bostadsutskottets uppfattning i nu berörda frågor. Riksdagen bör sålunda dels besluta om ändring i rennäringslagen i enlighet med bostadsutskottets förslag, dels som sin mening ge regeringen till känna vad som nu har anförts

om införande av anteckning i fastighetsboken.

Naturvård

Som tidigare har redovisats uttalade riksdagen våren 1991 i anslutning till beslutet om bolagisering av domänverket att regeringen borde pröva frågan om hur naturskyddet skall kunna upprätthållas. Regeringen återkommer i enlighet härmed med förslag till riktlinjer när det gäller tillvaratagande av naturvårdsintresset.

Som har framgått i det föregående föreslås som huvudregel gälla att den produktiva marken skall överföras till bolaget medan den övriga marken skall bli kvar i statens ägo. När det gäller naturvården anges (s. 26--29) följande. Statliga tillgångar som saknar kommersiella förutsättningar bör avskiljas vid bolagiseringen. Bland exemplen på sådana tillgångar nämns mark av stort naturvärde som har undantagits från normalt skogsbruk.

Fyra kategorier av områden behandlas särskilt, nämligen nationalparker, naturreservat, s.k. domänreservat samt oskyddad domänmark. För de båda förstnämnda kategorierna kommer bolagiseringen inte att innebära någon ändring. Nationalparker kan ägas endast av staten och kan således inte ingå i överlåtelsen. Naturreservat åtnjuter skydd enligt naturvårdslagen; lagen gäller oavsett vem som äger marken.

Domänverket har genom eget åtagande avsatt mark i områden som bör skyddas av naturvårdsskäl eller av skogshistoriska skäl (domänreservat). För dessa drygt 700 domänreservat har efter inventering fyra grupper kunnat urskiljas.

Ca 60 reservat ligger på mark som även i fortsättningen kommer att vara statligt ägd.

Ca 25 av de reservat som visar sig komma att ligga på bolagets mark föreslås bli kvar i statens ägo i avvaktan på resultatet av en inventering som går ut på att urskilja vilka som bör omvandlas till naturreservat.

Ca 270 värdefulla domänreservat föreslås bli överförda till bolaget, som i överlåtelseavtalet skall åta sig att i förväg underrätta berörd länsstyrelse vid planer på någon ändring av de restriktioner för markanvändningen som domänverket självt har ålagt sig beträffande dessa. Härigenom ges länsstyrelsen möjlighet att överväga bildande av naturreservat.

Övriga domänreservat -- omkring 350 reservat -- skall överlätas till bolaget utan särskilda villkor. Regeringen förutsätter att bolaget under minst en tvåårsperiod välvilligt överväger omklassifiering av reservat.

Utöver domänreservaten finns domänverksmark som är oskyddad men som anses på olika sätt skyddsvärd. En förteckning över sådan oskyddad domänverksmark har upprättats gemensamt av statens naturvårdsverk och domänverket. Regeringen föreslår att dessa tills vidare skall stanna kvar i statens ägo. I propositionen anges riktlinjer för hur man herefter bör förfara med dessa områden, beroende på utfallet av en aviserad inventering om hur naturskyddet bör ordnas.

Det bör enligt vad som sägs i propositionen ankomma på regeringen att i överlåtelseavtalet mellan staten och det nya bolaget reglera de närmare formerna för de principer som gäller naturvården.

Regeringens förslag i nu aktuella delar har tagits upp i sex motioner. Dessa går i flertalet fall ut på att staten skall behålla en viss reserv av produktiv skogsmark. Motivet anges vara att staten även i framtiden kan komma att behöva förvärva mark för olika ändamål, främst för att tillgodose naturvårdsintresset. I några av motionerna återfinns synpunkter på hur staten skall förfara med sådana önskade markreserver eller med sådan mark som i propositionen föreslås tillhöra staten. Dessa senare förslag ligger delvis utanför de frågor som berörs i propositionen.

Viss del av domänverkets mark bör finnas tillgänglig för naturvårdsändamål och på sikt ställas till naturvårdsfondens förfogande, anføres det i motion 1991/92:N45 (s). Denna markresurs bör användas som utbytesmark vid bildandet av naturreservat på privat och bolagsägd mark. Motionärerna anför att den skogspolitiska kommittén har i uppdrag att komma med förslag dels om behovet av ytterligare markavsättningar för naturvård, dels om skogsbruk och naturvård i ett samlat perspektiv. Ett ställningstagande till frågorna om naturvårdens omfattning bör, menar de, anstå till dess kommittén är färdig med sitt arbete senare i år. Motionärerna förutsätter att regeringen då återkommer till riksdagen med ett mera genomtänkt förslag. Liknande synpunkter förs fram i motion 1991/92:N50 (s).

Även i motion 1991/92:N47 (fp) anges den skogspolitiska kommitténs ännu inte avslutade arbete som skäl för en avvaktande inställning. Framtidens skogsbruk kommer, enligt motionärernas bedömning, att utsättas för ökade krav på naturvårdsanpassning. Det är därför inte orimligt att staten tills vidare behåller ett antal kronoparker i Götaland, Svealand och längsefter Norrlandskusten. Motionärerna påminner om att Folkpartiet liberalerna sedan länge har som mål att en procent av den produktiva skogsmarken nedom fjällkedjan skall avsättas för naturvård. Detta skulle, menar motionärerna, innebära att ytterligare ca 100000 ha behöver skyddas, främst i Götaland och Svealand. De anser vidare att befintliga domänreservat inom den del av fjällområdet som enligt propositionen skall undantas från bolagiseringen bör omvandlas till naturreservat. De förordar också att en stiftelse med ideell och vetenskaplig förankring bildas. En sådan skulle ansvara för ägande och förvaltning av mark med särskilt intresse.

Inte heller enligt vad som sägs i motion 1991/92:N51 (c) kan propositionens förslag anses tillräckliga för att den biologiska mångfalden skall kunna skyddas enligt uppsatta mål. Motionärerna föreslår därför att en arbetsgrupp skall tillsättas med uppdrag att utarbeta förslag till skogsområden som, utöver de som ingår enligt regeringens förslag, bör kvarstå i statlig ägo och därefter överföras till naturvårdsfonden.

Bolagiseringen av domänverkets skogsmarksarealer måste, enligt vad som sägs i motion 1991/92:N44 (kds), genomföras på ett miljöpolitiskt väl genomtänkt sätt. Av domänverkets skogsmarksarealer borde en betydande del avsättas till naturreservat.

Den biologiska mångfalden måste säkras, heter det i motion 1991/92:N41 (v). Forskning visar att detta bara kan åstadkommas om ett finmaskigt nät av skogliga reservat bildas. Ett starkt behov att undanta betydande arealer från skogsbruk finns därför, anser motionärerna, som understryker vikten av att naturvårdshänsynen beaktas vid en eventuell försäljning av statlig mark. Motionärerna menar att regeringens förslag till avsättningar är otillräckligt, och även de föreslår att en arbetsgrupp skall ges i uppgift att utarbeta förslag om vilka ytterligare skogsarealer som bör överföras till naturvårdsfonden. Arbetsgruppen borde även ges i uppdrag att föreslå lämpliga arealer som markreserv för framtida markbyten. Motionärerna föreslår vidare att det i överlåtelseavtalet skall tas in ett villkor som innebär att mark som har överlåtits till bolaget -- men som vid ett senare tillfälle befins vara skyddsvärd -- kan återtas till staten utan kostnad.

Jordbruksutskottet erinrar i frågan om naturvård om att riksdagen under senare år vid olika tillfällen har betonat kravet på att skogsbruket skall bedrivas som mångbruk och enligt naturens förutsättningar samt att hänsyn därvid skall tas till att den biologiska mångfalden måste bevaras. När det gäller statens särskilda ansvar hänvisar jordbruksutskottet till sitt yttrande (1991/92:JoU5y) till näringsutskottet i anslutning till förslaget om försäljning av statliga företag, inkl. domänverket. Utskottet framhöll därvid att det allmänt sett torde vara lättare att hävda miljö- och naturvårdens intressen i de fall staten är ägare till marken. Jordbruksutskottet fann det önskvärt att en eventuell försäljning av domänverket inte försvårar möjligheterna att tillvarata miljö- och naturvårdens intressen. Vidare anförde jordbruksutskottet att nuvarande finansieringsformer för förvärv av skyddsvärda områden skulle kunna kompletteras t.ex. med att mark som förvaltas av domänverket erbjuds i utbyte mot sådan mark som är skyddsvärd från miljö- och naturvårdssynpunkt. Med det sagda ville utskottet peka på de nya förutsättningar som en försäljning av domänverket kan komma att innebära i detta hänseende. Jordbruksutskottet framhåller nu att utskottet inte har ändrat mening i dessa frågor.

Förslaget i propositionen om att de domänreservat, som efter inventering och utredning bedöms icke behöva åtnjuta särskilt skydd, kan överlåtas på det nya bolaget utan särskilda villkor möter ingen invändning från jordbruksutskottets sida. Utskottet erinrar samtidigt om att den skogspolitiska kommittén planerar att redovisa sitt arbete under hösten 1992. Behovet av avsättning av produktiv skogsmark till naturreservat m.m. kommer att påverkas av vilken skyddsnivå som kommittén väljer att förordas för naturvårdshänsynen i det normala skogsbruket.

Enligt jordbruksutskottets uppfattning finns vidare skäl att påminna om vad som anføres i propositionen om att privatisering av statliga tillgångar är en komplicerad process som kommer att ta flera år att genomföra. Då det nya bolaget bildas och övertar domänverkets verksamhet kommer inte hela det berörda fastighetsinnehavet att kunna överlåtas till bolaget. Ett omfattande arbete återstår beträffande en del av fastighetsinnehavet innan överlåtelsen kan äga rum.

Den svenska skogen utgör en av folkhushållets grundläggande tillgångar. Det är enligt jordbruksutskottets mening angeläget att de beslut som fattas av riksdagen vilar på en grundlig kännedom om de faktorer som påverkar eller som påverkas av

processen. Utskottet anser därför att en arbetsgrupp bör tillsättas för att utarbeta förslag till vilka skogsområden som, utöver de områden som anges i propositionen, bör skyddas. Arbetsgruppen bör vid fullgörandet av sitt uppdrag ha tillgång till den skogspolitiska kommitténs förslag.

Enligt jordbruksutskottets mening bör det vara möjligt att inom den fyraåriga övergångsperiod som förutses för förvaltningen genomföra inventeringar av skyddsvärd enskilt ägd mark eller bolagsmark för senare markbyten med domänmark. Även dessa inventeringar bör enligt utskottets mening kunna anförtros åt den tidigare nämnda arbetsgruppen. Skyldigheten för bolaget att medverka till markbyten bör regleras i det avtal som sluts mellan staten och bolaget. Jordbruksutskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med redovisning för den närmare utformningen av reglerna för naturskyddet i de skogar som nu förvaltas av domänverket samt om omfattningen av utbytesmark. Jordbruksutskottet förordar att näringsutskottet föreslår riksdagen att göra ett uttalande av denna innebörd.

Näringsutskottet vill först än en gång påminna om sitt ställningstagande våren 1991 av innebörd att ombildningen av domänverket till aktiebolag inte får leda till att områden av stort naturvårdsvärde under domänverkets förvaltning mister sitt skydd eller att detta försvagas. Den uppfattning som förs fram i de nu behandlade motionerna om vikten av att skydda mark i anslutning till bolagsbildningen kan utskottet sålunda ansluta sig till.

Jordbruksutskottet förespråkar alltså tillsättande av en arbetsgrupp för inventering av ytterligare områden av stort naturvårdsvärde. Näringsutskottet vill erinra om det omfattande inventeringsarbete som redan genomförs löpande inom ramen för naturvårdsverkets och länsstyrelsernas verksamhet liksom om den uppgift som har lagts på den skogspolitiska kommittén. Härvid bör de synpunkter som förs fram i jordbruksutskottets yttrande ligga till grund för säkerställande av mark för naturvårdsändamål. Utskottet finner härutöver anledning att återigen understryka angelägenheten av att intentionerna med bolagsbildningen fullföljs. Tillsättande av en arbetsgrupp med de uppgifter som jordbruksutskottet föreslår skulle starkt försena arbetet i detta avseende. Utskottet ansluter sig sålunda till vad som sägs i propositionen om överföringen av egendom till bolaget. Samtidigt påminner näringsutskottet om att frågor med anknytning till naturvårdsintressen kommer att närmare regleras i överlåtelseavtalet. Tills vidare kommer staten också såsom ägare till bolaget att ha möjlighet att bevaka dessa intressen. Näringsutskottet anser att det bör ankomma på regeringen att ombesörja hithörande frågor med utgångspunkt i vad utskottet här har anfört och vad som i övrigt sägs i propositionen.

I flertalet av motionerna berörs frågan om att hålla markreserver för framtida behov när det gäller markbyten. Näringsutskottet anser att det kan vara värdefullt att ha viss mark tillgänglig för markbyten. I likhet med regeringen förutsätter näringsutskottet att bolaget kommer att gå staten tillmötes när det gäller att underlätta denna typ av affärer, inte minst mot bakgrund av att förvärv av sådant slag självfallet skall göras till marknadspris. Genom att bolaget i överlåtelseavtalet gör en utfästelse i enlighet härmed bör det i motionerna föregivna syftet med markreserver kunna tillgodoses.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag såvitt det gäller naturvården. De nu aktuella motionerna avstyrks i här berörda delar.

Vattenområden

I propositionen (s.29) föreslås att de vattenområden och älvsträckor som är skyddade mot utbyggnad enligt 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen) skall förbli i statlig ägo i den mån de för närvarande förvaltas av domänverket.

Det vore rimligt att överföringen till bolaget av sådana vattenområden som kan komma att beröras av ett framtida skydd enligt naturresurslagen får anstå, hävdas det i motion 1991/92:N48 (fp). Motionären anser att ett aviserat förslag om kompletteringar av denna lag bör avvaktas.

Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande att det skydd som naturresurslagen ger inte är knutet till vem som äger den aktuella marken. Möjligheterna att genom denna lag skydda ett visst vattenområde eller ett vattendrag kvarstår sålunda oförändrade även i det fall äganderätten i en framtid skulle övergå från staten till någon annan ägare.

Näringsutskottet godtar vad bostadsutskottet har anfört i denna fråga. Propositionen tillstyrks sålunda i berörd del och motionen avstyrks.

Jakt och fiske

I propositionen (s.40) redogörs för gällande bestämmelser för rätten till jakt och fiske samt hur denna kommer att beröras vid en överföring av domänverkets mark till bolaget.

Såvitt gäller jakt erinrar regeringen om att en upplåtelse av rätten att jaga på en fastighet enligt bestämmelserna i jordabalken skall anses som en nyttjanderätt. Vid överlåtelse av en fastighet åligger det därför överlåtaren att göra förbehåll om upplåtelsen, om inte inskrivning av rättigheten är beviljad. Enligt regeringens uppfattning bör ett förbehåll göras för berörda jakträtter i det tilltänkta överlåtelseavtalet.

Beträffande fiske framhåller regeringen att domänverket har upplåtit rätten att fiska på ett stort antal fastigheter. Enligt jordabalkens bestämmelser är upplåten fiskerätt -- liksom jakträtt -- att anse som nyttjanderätt. Också i fråga om fiske bör därför staten i överlåtelseavtalet göra förbehåll för berörda fiskerätter, anser regeringen.

Bestämmelser om vården och förvaltningen av statens fisken i enskilda vatten finns i förordningen (1981:1217) om förvaltningen av statens fisken m.m., vari anges att statens fiske vårdas och förvaltas av den myndighet under vilken vattenområdet hör. Dessutom ges vissa föreskrifter om hur en fiskerätt får upplåtas. Förordningen gäller myndigheters förvaltning och vård av staten tillhöriga fisken. En överlåtelse till bolaget medför att förordningen inte längre blir tillämplig på bolagets fiskevatten eftersom dessa inte längre tillhör staten. För yrkesfiskare innebär bolagiseringen dock i de flesta fall ingen förändring eftersom deras fiskerätt har upplåtits

enligt lagen (1957:390) om fiskearrenden, vars bestämmelser även gäller för bolaget. För övriga fiskare innebär bolagiseringen däremot att bolaget, liksom andra enskilda ägare av fiskevatten, självt får avgöra frågor om upplåtelse av fiskerätt.

Tre motioner berör särskilt frågor rörande jakt och fiske.

Riksdagens fastlagda mål för jaktpolitiken tas upp i motion 1991/92:N49 (s). Däri anförs att strävan måste vara att bevara folkrörelseengagemanget i jakten och viltvården. De tendenser till kraftiga avgiftshöjningar för upplåtelse av jakträtt som finns kan, menar motionärerna, innebära att jakt- och viltvården tappar sin förankring hos den lokala befolkningen på landsbygden. De anser det vara orimligt att låta marknaden sätta priset på upplåtelser av jakträtt. Eftersom domänverket kan ses som prisledande i jaktarrendefrågor anser motionärerna att domänbolaget i sin jaktpolitik bör tillämpa standardiserad beräkningsgrund vid bestämmande av skäliga arrendeavgifter; för vägledning om skäligt pris bör jägarnas organisationer anlitas, heter det.

Frågan om behovet av nya samordnade upplåtelse- och skötselformer för domänverkets fiskevatten tas upp i motion 1991/92:Jo423 (v). Ca 25 % av de fiskevatten som upplåts genom fiskekort till allmänheten är statliga, huvudsakligen förvaltade av domänverket. Det är angeläget att denna verksamhet kan utvecklas trots bolagisering. Regeringen föreslås därför ta upp överläggningar med ideella organisationer om hur statliga vatten skall bli tillgängliga på goda villkor för allmänheten. Motionärerna anser att ett riksfiskekort bör skapas i samarbete med föreningslivet.

Domänverket bör arrendera ut statens fiskevatten till Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund, sägs det i motion 1991/92:Jo436 (kds). Detta vore ett smidigt sätt att få en god fortsatt vård av fiskevattnen och ett organiserat fritidsfiske. Det skulle innebära att en stor del av den fiskevård och tillsyn som domänverket nu bedriver fortsättningsvis skulle kunna ske genom ideella insatser, heter det vidare.

Jordbruksutskottet anför -- med instämmande i regeringens uppfattning -- att det bör stå det nya bolaget fritt att självt få avgöra frågor om upplåtelse av jakt- och fiskerätt med de inskränkningar som följer av jordabalkens stadganden och övrig lagstiftning. Någon anledning för riksdagen att söka bestämma villkor för bolagets politik i dessa frågor finns inte, anser jordbruksutskottet.

Näringsutskottet ansluter sig till jordbruksutskottets ställningstagande. Regeringens förslag tillstyrks och motionerna 1991/92:N49 (s), 1991/92:Jo436 (kds) och 1991/92:Jo423 (v) avstyrks, den sistnämnda i här berörd del.

Kulturminnen

I propositionen anges (s. 18 f.), som har redovisats i det föregående, att inte hela det berörda fastighetsinnehavet kommer att kunna överlåtas i anslutning till bolagsbildningen. Ett omfattande arbete återstår beträffande vissa delar av fastighetsinnehavet innan det är klarlagt om fastigheterna skall överlåtas till bolaget eller stanna i statlig ägo. Som tidigare nämnts föreslås det en uppdelning av ägandefunktionen och

förvaltningsfunktionen. Ägarrollen skall tills vidare övertas av byggnadsstyrelsen i avvaktan på att den nya fastighetsförvaltande myndigheten bildas eller om naturreservat inrättas överförs till naturvårdsfonden. Bolaget skall ges i uppdrag att förvalta fastigheterna till dess osäkerheten har undanröjts. En övergångsperiod på högst fyra år föreslås.

När det gäller egendom av betydelse för det nationella kulturarvet hänvisar regeringen till riksdagens beslut hösten 1991 (prop. 1991/92:44, bet. FiU8) om riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen. Dessa riktlinjer bör, enligt regeringens uppfattning, bli vägledande när domänverkets verksamhet skall överföras till det nya bolaget. När ett marknadsmässigt avkastningskrav inte kan vara enda kriteriet vid förvaltningen -- såsom beträffande vissa kulturminnesskyddade områden och byggnader av särskilt värde och riksintresse -- skall marken undantas från överlåtelsen och bli kvar i statlig ägo. I de fall endast en viss del av en fastighet berörs av ett sådant intresse bör fastigheten överlåtas till bolaget med undantag av det berörda kulturhistoriskt värdefulla området och byggnaderna. Området får brytas ut genom avstyckning eller fastighetsreglering. I de fall en fastighet överlåts till bolaget trots att den berörs av ett särskilt intresse bör bolaget i överlåtelseavtalet åta sig att skydda detta intresse. Det kan också bli aktuellt att skydda intresset genom lagändringar.

Regeringen föreslår (s. 30) sålunda följande fem riktlinjer för de kulturhistoriskt värdefulla egendomar som ingår i domänverkets innehav.

Egendomar som representerar viktiga delar av det nationella kulturarvet skall hållas samman och kvarstå i statens ägo.

Egendomar som kan betecknas som kulturresevat och som därför är olämpliga för förvaltning i bolagsform skall kvarstå i statens ägo.

Beslut om byggnadsminnesskydd skall fattas beträffande de byggnader i domänverkets förvaltning som är kvalificerade för detta.

Ett åtagande om allmän hänsyn till kulturvärdena i bolagets ägoinnehav skall skrivas in i avtalet mellan staten och bolaget.

De kostnader för vård och underhåll av kulturegendom som staten hittills har bestridit via domänverket -- men som nu skiljs från bolaget -- skall beräknas och finansieras i särskild ordning.

I propositionen anges en rad kategorier av fastigheter som berörs av riktlinjerna. Det gäller exempelvis kungsgårdar, kronoparker, fastigheter där kulturmiljövårdens intressen har varit huvudmotivet för statens ägande eller förvärv samt donationsfastigheter.

Uppgiften att utreda frågorna om ägande och förvaltning av de kulturmiljöer som redovisas i propositionen bör, enligt regeringens mening, ankomma på riksantikvarieämbetet och domänverket. Dessa båda myndigheter kommer också att ges i uppdrag att -- utifrån de angivna riktlinjerna -- undersöka om

det finns ytterligare fastigheter som av kulturhistoriska skäl bör behållas av staten. En särskild fråga gäller vissa kungsgårdar. Under ärendets beredning i riksdagen har erfarits att det -- med hänsyn till att domänbolaget i princip inte skall äga jordbruk -- också är avsikten att en noggrann genomgång skall göras av de gårdar som representerar stora kulturvärden i form av långvarigt statligt ägande.

Om ett statligt byggnadsminne överlåts till annan ägare blir det automatiskt byggnadsminne enligt bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen). Innan bolagiseringen genomförs avser regeringen att fatta beslut om i princip samtliga byggnadsminnesfrågor som berör domänverket för att det nya bolagets ansvar för byggnadsminnena skall vara preciserat redan från början. När det gäller den mycket stora mängd kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer utan byggnadsminnesförklaring som bolaget kommer att få ansvar för, föreslår regeringen att en särskild erinran från statens sida skall skrivas in i överlåtelseavtalet om bolagets skyldigheter att beakta kulturminnesvårdens intressen.

Frågor med anknytning till kulturminnen tas upp i två motioner. Den ena har direkt bäring på regeringens förslag om riktlinjer. Den andra gäller frågan om hur staten bör förfara med kulturegendom som redan är i statens ägo.

Trots de angivna riktlinjerna kvarstår många frågetecken, heter det i motion 1991/92:N52 (s). Motionärerna drar slutsatsen att regeringen inte har för avsikt att återkomma till riksdagen beträffande de ännu oklara frågor som gäller t.ex. vilka kulturhistoriskt intressanta fastigheter som skall överföras till bolaget och vilka som skall stanna i statens ägo. Ovisshet råder också om hur de kulturvärden som kommer att finnas i bolagets ägo skall skyddas i överlåtelseavtalet, anför det. Motionärerna anser att de kulturminnesfrågor som berörs av propositionen är av sådan vikt att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett mera detaljerat beslutsunderlag före det slutliga beslutet om bolagisering av domänverket.

Vid bolagiseringen av domänverket finns det anledning att överväga hur mark av särskilt natur- eller kulturhistoriskt intresse skall ägas och förvaltas, sägs det i motion 1991/92:N47 (fp). Regeringen borde överväga om sådana skyddade miljöer som blir kvar i statlig ägo kan överföras till en stiftelse med ideell och vetenskaplig förankring.

Kulturutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottet med stort intresse har följt frågorna om bolagisering och privatisering av det statliga fastighetsinnehavet. Utskottet anser att det är mycket angeläget att hänsyn tas till kulturmiljöfrågorna i dessa sammanhang. Kulturmiljöerna är av många olika slag. Det går därför, enligt kulturutskottets mening, inte att ställa upp några enkla och entydiga regler för hur man skall förfara för att på bästa sätt ta till vara kulturmiljövårdens intressen vid exempelvis bolagiseringen och privatiseringen av domänverket.

Med instämmande i motion 1991/92:N52 (s) anför kulturutskottet att många frågor beträffande kulturminnen kvarstår. Det utredningsarbete som skall genomföras av riksantikvarieämbetet och domänverket bör, enligt kulturutskottets uppfattning, inte forceras. I stället bör de många fastigheter, för vilka

fortsatta överväganden är nödvändiga, kvarstå i statlig ägo under en övergångsperiod till dess erforderliga utredningar är avslutade och beslut kan tas huruvida de skall förbli i statlig ägo eller överföras till domänbolaget. Utskottet anser vidare att regeringen -- när resultaten av det fortsatta utredningsarbetet är klart -- bör återkomma till riksdagen med förslag om vad som skall stanna i statens ägo och vad som bedöms kunna överföras till domänbolaget. Sammanfattningsvis förordas att näringsutskottet föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad kulturutskottet har anfört.

Kulturutskottet hänvisar vidare -- såvitt gäller det nu aktuella yrkandet i motion 1991/92:N47 (fp) -- till riksdagens uttalande (bet. 1991/92:KrU18) om att frågan om inrättande av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning bör ingående prövas; ett förslag härom har lagts fram i betänkandet (SOU 1991:64) Att förvalta kulturmiljöer. Enligt kulturutskottets uppfattning är den nu aktuella motionen tillgodosedd genom riksdagens tidigare uttalande.

Näringsutskottet har förståelse för de synpunkter som kommer till uttryck i motion 1991/92:N52 (s) och till vilka kulturutskottet ansluter sig. Enligt näringsutskottets uppfattning finns det emellertid anledning att på dessa frågor anlägga motsvarande synpunkter som utskottet i det föregående har redovisat när det gäller naturvård. En försening av det arbete som nu förestår skulle avsevärt försvåra ombildningen av domänverket till ett aktiebolag. Utskottet utgår emellertid ifrån att regeringen kommer att iaktta mycket stor hänsyn när det gäller att bevara de värdefulla kulturmiljöer som är berörda genom bolagsbildningen.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet propositionen i den del som avser kulturminnen. Motionerna 1991/92:N47 (fp) och 1991/92:N52 (s) avstyrks, den förra i berörd del.

Kronoholmarna

Vid Sveriges kuster finns en stor mängd holmar och skär som tillhör staten, s.k. kronoholmar. Sedan år 1986 förvaltas flertalet av dessa av domänverket. Ett stort antal av dem är oregistrerade, dvs. de är inte åsatta fastighetsbeteckningar. En systematisk fastighetsregistrering har genomförts endast för kronoholmarna utmed kusten i Norrbottens län. För övriga kustavsnitt -- främst i Göteborgs och Bohus län -- pågår eller kommer inom kort att påbörjas förrättningar enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering.

Principfrågor avseende domänverkets förvaltning av kronoholmarna har behandlats av riksdagen vid två tillfällen, nämligen våren 1986 (1985/86:110, bet. FiU:32) och hösten 1991 (bet. 1991/92:FiU1). Vid det senare tillfället modifierades de år 1986 fastställda riktlinjerna. Sålunda skall presumtionen i fortsättningen inte vara ett statligt ägande av marken på kronoholmarna utan marken skall få friköpas av de boende.

Det övervägande antalet kronoholmar är obebyggda. Till största delen utgörs dessa av improduktiv mark som emellertid i många fall är av stort intresse för naturvården. Regeringen föreslår nu att kronoholmarna skall bli kvar i statens ägo. Tre av dem -- Käringsön, Gullholmen och Brämön med Kalven -- bör dock överlåtas till bolaget, anser regeringen och motiverar sin ståndpunkt med

att domänverket på dessa holmar har gjort och planerar omfattande investeringar. På Kåringön pågår dessutom upplåtelse av mark med tomtrått till husågarerna.

Domånverkets förvaltning av kronoholmarna har skapat en motsättning mellan staten -- genom domånverket -- och husågarerna, heter det i motion 1991/92:N38 (m). Som ett exempel anges att nyinflyttade drabbas av boendekostnader som har ökat avsevärt efter domånverkets övertagande. Motionårererna anför i huvudsak tre skål för att riksdagen bör avslå förslaget om att Kåringön och de övriga angivna holmarna skulle överföras till bolaget. Det strider, enligt motionårerernas uppfattning, mot riksdagens beslut hösten 1991. Vidare skulle ett överförande till bolaget innebära att offentlig insyn i förvaltningen förhindras. De anför också att förvaltning i aktiebolagsform kan innebära att ågarens -- statens -- riktlinjer kan åsidosättas. Motionårererna yrkar mot denna bakgrund avslag på propositionen i del del som rör kronoholmarna. Vidare begår de en snar undersökning av lämplig form för att överföra ågandet av hela eller delar av kronoholmarna till de åboende. Motionårererna anser också att riksdagen bör uttala sig till förmån för en prissättning som medger att den permanentboende befolkningen kan bo kvar på dessa holmar.

Finansutskottet anser att regeringens förslag inte stämmer överens med riksdagens beslut hösten 1991. Utskottet förutsatte därvid att den till enskilda husågarer redan påbörjade överlåtelsen av kronoholmsmark skulle fortsätta, där inte specifikt starka statliga bevarandeintressen omöjliggör detta. I motsats till tidigare gällande princip anförde utskottet vidare att det borde ankomma på den berörda myndigheten att som säljare påvisa bevarandeintressen som motiverar fortsatt statligt ågande. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Finansutskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen nu inte bör fatta ett generellt beslut om att kronoholmarna, med i propositionen angivna undantag, skall förbli i statlig ågo.

Inte heller när det gäller förslaget om att tre av holmarna -- Kåringön, Gullholmen och Bråmön med Kalven -- skall överföras till det nya bolaget delar finansutskottet regeringens uppfattning. Finansutskottet kan för sin del inte godta den i propositionen anförda motiveringen, som går ut på att tidigare verkställda statliga investeringar skall tillgodogöras det nya bolaget enbart därför att de har genomförts i domånverkets regi. Åven om propositionen är något oklar vad gäller förslagen till framtida disposition av kronoholmarna, fortsätter finansutskottet, är intentionen uppenbarligen att bolaget endast tillfälligtvis skall åga de angivna holmarna. Avsikten är sålunda att marken skall bjudas ut till försålning. Finansutskottet kan emellertid inte se några skål till eller fördelar med att just Kåringön, Gullholmen och Bråmön med Kalven skulle tillföras det nya bolaget. En rimligare lösning är, enligt utskottets mening, att föra över samtliga holmar till byggnadsstyrelsen eller den fastighetsförvaltande myndighet som skall bildas. Hårigenom kan staten ges möjligheter att vid den fortsatta exploateringen välja den form -- exempelvis försålning, tomtrått, arrende -- som bedöms som mest fördelaktig för staten och de boende på holmarna.

I frågan om prissättningen av kronoholmsmark hänvisar finansutskottet till sitt ställningstagande år 1986 (bet. FiU 1985/86:32); utskottet uttalade därvid att de då aktuella arrendeavgifterna borde vara marknadsmässigt anpassade och ge

full kostnadstäckning. I en avvikande mening (s) i yttrandet anføres att det i enlighet med tidigare tillämpad princip bör gälla att mark på kronoholmar bör säljas endast om köparen kan visa att inga bevarandeintressen berörs negativt.

Näringsutskottet ansluter sig till vad finansutskottet nu har sagt. Riksdagen bör med anledning av propositionen i denna del och motion 1991/92:N38 (m) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här har anfört.

Övriga intressen

I propositionen berörs även vissa andra intressen såsom totalförsvaret, forskning och utveckling, kronotorp m.m. Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag till riktlinjer i denna del.

Överföring av övriga tillgångar och skulder

I propositionen (s. 44--49) anges att domänkoncernen efter genomförd bolagsbildning bör ges en stabil finansiell struktur. Två skäl för detta anges. Dels är den verksamhet som bolaget bedriver konjunkturkänslig, dels underlättar en sådan stabilitet en framtida privatisering. Det begärs att regeringen skall ges bemyndigande att närmare utforma villkoren för överföringen av tillgångar och skulder.

I huvudsak föreslås följande gälla. Överföring av tillgångar och skulder skall i princip ske till bokförda värden. Domänverkets förlagslån skall omvandlas till eget kapital i Domän AB. Vidare skall bolaget överta domänverkets pensionsskuld. Det anges också att den beslutade särskilda inleveransen av medel till staten under budgetåret 1991/92 skall framflyttas till budgetåret 1992/93. I sammanhanget erinras om domänverkets innehav av 25% av aktierna i ASSI. Detta bolag -- liksom det blivande domänbolaget -- omfattas av riksdagens bemyndigande att privatisera vissa statliga företag. I syfte att underlätta en privatisering av ASSI bör, enligt regeringens uppfattning, aktierna i ASSI ligga kvar i statens ägo. Riksdagen föreslås godkänna de nu angivna riktlinjerna.

I motion 1991/92:N45 (s) framförs invändningar mot planerna på en privatisering av det tilltänkta domänbolaget. Som ett alternativ till en sådan privatisering föreslår motionärerna, som tidigare nämnts, att det bildas en statlig skogskoncern. Denna skulle bestå av domänverket -- sedermera domänbolaget --, ASSI och Ncb AB. För att en sådan koncernbildning inte skall försvåras eller hindras avvisar motionärerna regeringens förslag när det gäller aktieinnehavet i ASSI; innehavet bör sålunda överföras till det tilltänkta bolaget.

Näringsutskottet har ingen invändning mot regeringens förslag i denna del. Propositionen tillstyrks alltså. Följaktligen avstyrker utskottet motion 1991/92:N45 (s) såvitt här är i fråga.

AB Göta kanalbolag

Göta kanal, vars först byggda del öppnades för trafik år 1822, är ett kulturhistoriskt värdefullt byggnadsverk. Kanalen besöks årligen av ca 1,5 miljoner besökare som tillbringar sin fritid

på eller vid kanalen. Den kan betecknas som ett av Sveriges större turistobjekt.

AB Göta kanalbolag -- som sedan år 1984 är ett dotterbolag till domänverket -- äger och förvaltar dels själva kanalfastigheten, dels skogsmark. År 1991 omsatte bolaget ca 24 milj.kr. Kostnaderna för själva kanalen gäller dels driften, dels upprustning.

De intäkter som avses täcka kostnaderna för driften härrör för närvarande från i huvudsak fem källor, nämligen kanalfarten (ca 6,6 milj.kr. år 1991), viss affärsrörelse i kanalbolagets egen regi (ca 1,5 milj.kr.), arrenden avseende kanalfastigheten (ca 2,5 milj.kr.), avkastningen från skogsmarken (ca 2,5 milj.kr.) samt bidrag från två landsting (ca 1,2 milj.kr.). För åren 1990--1992 har beräknats ett negativt resultat på totalt 1,8 milj.kr., som täcks med statligt stöd.

Ett omfattande upprustningsbehov kunde konstateras vid domänverkets övertagande av kanalen. Vid två tillfällen, åren 1984 och 1990, har riksdagen beslutat om finansieringen i enlighet med femåriga upprustningsplaner för kanalen. Upprustningskostnaderna har hittills täckts på tre olika sätt, nämligen genom direkta statliga anslag, beredskapsarbeten och nedsättning av domänverkets inleverans av överskottsmedel till staten. Enligt den senaste planen (prop. 1989/90:100 bil. 14, bet. NU28) beräknas ett belopp av 76 milj.kr. för femårsperioden 1990/91--1994/95, dvs. omkring 15 milj.kr. för vart och ett av åren. När upprustningen enligt nu gällande femårsplan har slutförts torde upprustningsbehovet inte vara lika omfattande. Efter år 1995 beräknas sålunda den årliga kostnaden för upprustning uppgå till 9--10 milj.kr.

I propositionen föreslås (s. 49 f.) att verksamheten i AB Göta kanalbolag skall delas upp. Kanalfastigheten skall överlåtas till staten medan skogsmarken skall överföras till domänbolaget. I det föregående har återgetts regeringens uttalande om att en åtskillnad mellan ägarfunktionen och förvaltarfunktionen bör göras när det gäller statens egendom. Såvitt gäller kanalen bör enligt regeringens statens ägarfunktion utövas av byggnadsstyrelsen -- eller dess efterföljare. Förvaltningen av kanalen föreslås under en fyraårsperiod ombesörjas av domänbolaget. Verksamheten föreslås bli finansierad inom ramen för de villkor som anges i överlåtelseavtalet mellan staten och domänbolaget. Efter denna period är avsikten att staten skall fullgöra sitt ägaransvar genom upphandling av förvaltningstjänsterna i fri konkurrens.

Kritik mot regeringens förslag framförs i fyra motioner; den gäller dels uppdelningen av bolaget, dels den framtida förvaltningen av kanalen.

Tanken på en uppdelning av verksamheten i AB Göta kanalbolag är starkt främmande för upphovsmännen till motion 1991/92:N46 (fp, c, kds). Den föreslagna konstruktionen är olämplig från ekonomisk, praktisk och kulturhistorisk synpunkt, heter det. Motionärerna hänvisar till att innehavet av skogsmark genererar ett väsentligt ekonomiskt tillskott till driften av kanalen. En ökad avgiftsfinansiering är utesluten, hävdar de. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att bolaget -- inkl. samtliga tillgångar -- skall förbli i statens ägo. Krav och motiveringar av liknande innehåll framförs i motionerna 1991/92:N43 (s) och

1991/92:N53 (c).

Regeringens förslag om en uppdelning av AB Göta kanalbolags verksamhet godtas, heter det i motion 1991/92:N45 (s). Däremot har motionärerna starka invändningar mot den del av förslaget som gäller drift och upprustning, som de uppfattar vara en tidsmässigt orimlig inskränkning av statens ansvar.

Kulturutskottet ansluter sig till regeringens uttalande om kanalens kulturhistoriska värde och dess betydelse för turismen. Utskottet utgår från att statens ansvar för drift och underhåll inte upphör efter den angivna fyraårsperioden. Utskottet förutsätter vidare att staten -- såväl under den närmaste fyraårsperioden som under tiden därefter -- tar till vara den kompetens beträffande kanalens drift och underhåll som finns inom AB Göta kanalbolag. Efter att bl.a. ha erinrat om riksdagens uttalande om en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning (bet. 1991/92:KrU18) slår kulturutskottet fast att statligt stöd i någon form under alla förhållanden torde bli erforderligt för att kanalen även fortsättningsvis skall kunna bevaras och användas.

Med angivna förtydliganden och kompletteringar beträffande statens långsiktiga ansvar för Göta kanal har kulturutskottet inte något att invända mot de i propositionen föreslagna riktlinjerna för det framtida ansvaret för AB Göta kanalbolag.

Näringsutskottet vill understryka Göta kanals värde, såväl som kulturhistoriskt byggnadsverk som turistattraktion. Det får i första hand anses vara en statlig angelägenhet att ansvara för att Göta kanal även i framtiden upprustas och drivs så att dessa värden kan vidmakthållas. Enligt utskottets mening bör därför AB Göta kanalbolag kvarstå i statlig ägo. I motsats till regeringen anser utskottet att kanalbolaget bör behålla kanalfastigheten. Med en sådan lösning säkerställs ett bidrag till kostnaderna för driften av kanalen. Såsom har framkommit i det föregående har riksdagen beslutat om finansieringen av den upprustning som kan behövas för kanalens fortbestånd. Utskottet utgår från att medel för verksamheten med Göta kanal även i fortsättningen kommer att tillförsäkras genom statsmakternas försorg.

I enlighet med regeringens förslag menar utskottet vidare att den skogsmark som nu ägs av kanalbolaget bör överföras till domänbolaget. Härigenom tillgodoses kravet på att förvaltningen av den produktiva marken skall effektiviseras. Utskottet anser det inte vara ändamålsenligt att finansieringen av kanalverksamheten -- som därutöver kräver ytterligare statligt stöd -- görs beroende av avkastningen av en skogsegendom, som därtill är starkt konjunkturkänslig.

Enligt utskottets uppfattning bör regeringen föranstalta om erforderliga åtgärder med anledning av vad utskottet nu har anfört om AB Göta kanalbolag. Genom ett uttalande av riksdagen av denna innebörd blir motionerna 1991/92:N45 (s), 1991/92:N43 (s), 1991/92:N46 (fp, c, kds) och 1991/92:N53 (c) i huvudsak tillgodosedda, den förstnämnda i nu aktuellt avseende.

Vissa lagförslag

Som en följd av regeringens förslag till riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform uppstår behov av vissa lagändringar. I det

föregående har förslaget i propositionen om ändringar i rennäringslagen behandlats.

I propositionen föreslås också vissa ändringar i lagen (1980:565) om undantag från fastighetsbildningslagen (1970:988) och jordförvärvslagen (1979:230) vid friköp av kronotorp. Genom den föreslagna ändringen kommer lagen att vara tillämplig på lägenhet som vid utgången av juni 1992 stod under domänverkets förvaltning, oavsett vem som därefter äger lägenheten.

Vidare föreslås en ändring i jaktlagen (1987:259). Enligt denna ändring skall det stadgas att jakträtten på nio angivna egendomar tillkommer staten. Bestämmelsen innebär ett undantag från huvudregeln att jakträtten tillkommer markägaren.

Även vapenlagen (1973:1176) föreslås bli ändrad, eftersom det i denna finns bestämmelser om vissa befogenheter för personal vid ett antal angivna myndigheter. Genom ändringarna tas domänverket bort från förteckningen över dessa myndigheter.

Näringsutskottet godtar regeringens förslag i nu angivna delar.

Bemyndigande

Regeringen begär slutligen ett bemyndigande att genomföra ombildningen av domänverket till ett aktiebolag enligt de riktlinjer som har angivits i propositionen.

Enligt näringsutskottets mening bör riksdagen bemyndiga regeringen att genomföra ombildningen i enlighet med vad utskottet har anfört i det föregående.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande avslag på propositionen att riksdagen avslår motion 1991/92:N41 yrkande 1 och motion 1991/92:N42,
men. (v) - delvis

2. beträffande överföring och försäljning av viss egendom att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 momenten 5 och 6, det sistnämnda i ifrågavarande del, och med avslag på motionerna 1991/92:N39 och 1991/92:N40, motion 1991/92:N41 yrkande 8, motion 1991/92:N44 yrkande 1 och motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del
dels godkänner de riktlinjer för försäljning av mark till enskilda som anges i propositionen,
dels godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,
res. 1 (s)
men. (v) - delvis

3. beträffande rennäringslagen att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 moment 1 och motion 1991/92:N41 yrkande 7
dels antar det i propositionen framlagda förslaget till

lag om ändring i rennäringslagen (1971:437), dock med ändring enligt Föreslagen lydelse i bilaga till bilaga 5, dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. beträffande naturvård

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1991/92:N41 yrkandena 2--6, motion 1991/92:N44 yrkande 2, motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1991/92:N47 yrkandena 1, 2 i ifrågavarande del och 3 och motionerna 1991/92:N50 och 1991/92:N51 godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,
res. 2 (s)
men. (v) - delvis

5. beträffande vattenområden

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1991/92:N48 godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,

6. beträffande jakt och fiske

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1991/92:Jo423 yrkande 2 och motionerna 1991/92:Jo436 och 1991/92:N49 godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,
res. 3 (s)

7. beträffande kulturminnen

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1991/92:N47 yrkande 2 i ifrågavarande del och motion 1991/92:N52 godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,
res. 4 (s)

8. beträffande kronoholmarna

att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och motion 1991/92:N38 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
res. 5 (s) - motiv.

9. beträffande övriga intressen

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del godkänner de riktlinjer i ifrågavarande del för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som anges i propositionen,

10. beträffande överföring av övriga tillgångar och skulder

att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 moment 7 och med avslag på motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner de riktlinjer för överföringen av tillgångar och skulder från staten till Domän AB som anges i propositionen,
res. 6 (s)

11. beträffande AB Göta kanalbolag

att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 moment

8, motion 1991/92:N43, motion 1991/92:N45 yrkande 2 och motionerna 1991/92:N46 och 1991/92:N53 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. beträffande vissa lagförslag
att riksdagen med bifall till proposition 1991/92:134 momenten 2--4 antar de i propositionen framlagda förslagen till
a) lag om ändring i lagen (1980:565) om undantag från fastighetsbildningslagen (1970:988) och jordförvärvslagen (1979:230) vid friköp av kronotorp,
b) lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
c) lag om ändring i vapenlagen (1973:1176),

13. beträffande bemyndigande
att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 moment 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
men. (v) - delvis

Stockholm den 21 maj 1992

På näringsutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

I beslutet har deltagit: Rolf Dahlberg (m), Per-Richard Molén (m), Birgitta Johansson (s), Kjell Ericsson (c), Bo Finnkvist (s), Reynoldh Furustrand (s), Bengt Dalström (nyd), Leif Marklund (s), Olle Lindström (m), Mats Lindberg (s), Jan Backman (m), Bo Bernhardsson (s), Gudrun Norberg (fp), Björn Kaaling (s) och Carl Olov Persson (kds).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Rolf L Nilson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Reservationer

1. Överföring och försäljning av viss egendom (mom.2)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s.12 med "Näringsutskottet vill" och slutar på s.13 med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Det är ett allmänintresse, menar näringsutskottet, att staten inte avhänder sig kontrollen över de svenska naturtillgångarna. Det är därför angeläget att någon utförsäljning av aktier i det blivande domänbolaget inte kommer till stånd. Näringsutskottet instämmer i detta avseende i de synpunkter som redovisas i motion 1991/92:N45 (s). En privatiseringsprocess kommer enligt utskottets mening att medföra en rad problem av principiell, juridisk och praktisk natur. Dessa kommer i sin tur att få till följd att bolagsledningens uppmärksamhet leds bort från dess väsentliga uppgifter att bruka och förvalta vårt lands största naturresurs.

Näringsutskottet vill däremot framhålla vikten av att domänverket ombildas till aktiebolag. En sådan åtgärd är också i linje med det förslag som våren 1991 lades fram av den socialdemokratiska regeringen och som sedermera riksdagen ställde sig bakom. Möjligheten till ökad avkastning förbättras om domänverket ges en större ekonomisk handlingsfrihet, inte minst när det gäller att utnyttja och omforma det stora fastighetskapital som de statliga markerna representerar. Möjligheten till ett snabbt agerande i för koncernen intressanta affärer är nödvändig på den konkurrensutsatta marknad som det här är fråga om. En bolagisering av domänverket bör vidare ses i det perspektivet att det måste anses angeläget med en integrering på det statliga området när det gäller skogsbruk och skogsindustri. En effektiv statlig skogskoncern bör eftersträvas genom en sammanslagning av domänbolaget, ASSI och Ncb AB.

I några -- -- -- (= utskottet) -- -- -- är erforderligt.

Utskottet anser vidare att nu gällande gräns för bedrivande av skogsbruk i fjällområdet bör gälla. Därmed avstyrks propositionens förslag om en flyttning av gränsen i Norrbottens och Västerbottens län till den s.k. odlingsgränsen. Det är, menar utskottet, naturligt att hithörande frågor behandlas i samepropositionen.

Mot bakgrund av att ännu en rad frågor är olösta när det gäller överföringen av domänverkets egendom till bolaget anser näringsutskottet att ombildningen till aktiebolag inte bör ske förrän den 1 januari 1993. Ett sådant uppskov skulle också möjliggöra att den skogspolitiska kommitténs väntade förslag kan beaktas.

Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1991/92:N45 (s) såvitt den gäller här aktuella frågor. Övriga motioner avstyrks i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande överföring och försäljning av viss egendom att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 momenten 5 och 6, det sistnämnda i ifrågavarande del, med bifall till motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på motionerna 1991/92:N39 och 1991/92:N40, motion 1991/92:N41 yrkande 8 och motion 1991/92:N44 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Naturvård (mom.4)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.18 som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill först erinra om att det miljöpolitiska mål som riksdagen lade fast våren 1991 bl.a. innebär att den biologiska mångfalden skall säkerställas. Domänverkets markinnehav är härvidlag av stort intresse. Näringsutskottet

finner emellertid -- i likhet med vad som sägs i motion 1991/92:N45 (s) -- att regeringens förslag för att tillgodose naturvårdens intressen är alltför begränsat. Härtill kommer att en privatisering av domänverkets markinnehav innebär att arbetet med att åstadkomma ett effektivt sådant skydd försvåras eller t.o.m. hindras.

Stöd för utskottets farhågor i detta avseende visas genom regeringens förslag när det gäller domänreservaten. Domänverket har kunnat göra stora insatser för naturvården och det rörliga friluftslivet genom sitt stora och samlade markinnehav. Dessa insatser har underlättats genom att verket sålunda har undantagit stora delar från normalt skogsbruk i områden som ansetts böra skyddas av naturvårds- eller skogshistoriska skäl. Det stora antal domänreservat som nu föreslås bli överfört till staten bör, enligt utskottets mening, kvarstå i bolagets ägo. Det finns, menar utskottet, ett stort värde i att naturvårdande uppgifter hålls kvar i bolaget och att förvaltningen är samlad.

Näringsutskottet ansluter sig till tanken att i samband med bolagsbildningen viss del av domänbolagets mark bör finnas tillgänglig för naturvårdsändamål och -- på sikt -- ställas till naturvårdsfondens förfogande. Däremot kan utskottet inte finna det motiverat att det skulle inrättas en särskild arbetsgrupp med uppgift att bl.a. föreslå vilka markavsättningar som härvid skulle behövas. Utskottet erinrar om den skogspolitiska kommitténs förestående redovisning i detta avseende liksom om det löpande arbete som pågår hos statens naturvårdsverk och länsstyrelserna. Utskottet vill betona att något ställningstagande till hur naturvårdens intressen såvitt här är i fråga skall tas till vara i fortsättningen inte bör göras innan resultatet av den skogspolitiska kommitténs arbete har presenterats. I linje med vad jordbruksutskottet har anfört anser näringsutskottet att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur naturskyddet i nu aktuellt avseende skall utformas. Propositionen avstyrks sålunda i här berörd del.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande naturvård

att riksdagen med bifall till motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del, med anledning av motion 1991/92:N41 yrkandena 2--6, motion 1991/92:N44 yrkande 2, motion 1991/92:N47 yrkandena 1, 2 i ifrågavarande del och 3 och motionerna 1991/92:N50 och 1991/92:N51 och med avslag på proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Jakt och fiske (mom.6)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.20 som börjar med "Näringsutskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill erinra om att jakten är en folkrörelse i vårt land, av betydelse både från ekonomiska och sociala

utgångspunkter. Målet att folkrörelseengagemang skall bevaras har också tidigare slagits fast av riksdagen då den nya jaktlagen (1987:259) antogs. Samtidigt skall samhället medverka till att skapa goda förutsättningar för jakten och därigenom stödja jaktintresset.

Utskottet noterar emellertid de tendenser som nu finns att jakten alltmer förlorar sin förankring hos främst landsbygdsbefolkningen. Avgifterna för upplåtelse av jakträtt som sker på i första hand skogsbolagens, kyrkans och domänverkets marker har ökat kraftigt. Utvecklingen innebär en risk för att jakt- och viltvården tappar sin förankring hos den lokala befolkningen på landsbygden. Domänverket har tidigare betraktats som prisledande när det gäller uttag av rimliga avgifter för jakt. Det är därför, enligt utskottets mening, viktigt att riksdagen klart och entydigt slår fast att staten, som ägare till det bolagiserade domänverket, skall verka för att en standardiserad beräkningsgrund vid bestämmande av skäliga arrendeavgifter tillämpas.

Vad utskottet har anfört om angelägenheten att hålla rimliga avgifter för jaktarrenden gäller i motsvarande del även för upplåtelse av fiskevatten. Domänverket har tagit fram ett fiskekort gemensamt för ungefär 1500 fiskeområden och sålt detta till förhållandevis lågt pris. Det är, menar utskottet, mycket angeläget att denna verksamhet kan utvecklas även i fortsättningen. Regeringen bör därför ta upp överläggningar i detta syfte med ideella organisationer, verksamma inom fritidsfiskets område, om skötsel och upplåtelse av hittillsvarande statliga vatten.

Med det sagda avstyrker näringsutskottet propositionen såvitt den gäller riktlinjer för jakt och fiske i det tilltänkta bolaget. Motion 1991/92:N49 (s) tillstyrks. Genom ett uttalande av riksdagen av nu angiven innebörd skulle även motionerna 1991/92:Jo423 (v) och 1991/92:Jo436 (kds) bli tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande jakt och fiske
att riksdagen med bifall till motion 1991/92:N49, med anledning av motion 1991/92:Jo423 yrkande 2 och motion 1991/92:Jo436 och med avslag på proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Kulturminnen (mom.7)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.23 som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet biträder kulturutskottets uppfattning. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad kulturutskottet har anfört i nu aktuell del. Därigenom skulle motion 1991/92:N52 (s) bli tillgodosedd. Det berörda

yrkandet i motion 1991/92:N47 (fp) avstyrks med hänvisning till vad kulturutskottet har anfört om inrättande av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande kulturminnen

att riksdagen med bifall till motion 1991/92:N52 och med avslag på proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del och motion 1991/92:N47 yrkande 2 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Kronoholmarna (mom. 8, motiveringen)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser att den del av utskottets yttrande på s.25 som börjar med "Näringsutskottet ansluter" och slutar med "har anfört" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet kan inte finna något rimligt motiv till varför vissa kronoholmar, enligt förslaget i propositionen, först skulle föras över till det nya bolaget och därefter säljas till enskilda. Vid ombildningen av domänverket till aktiebolag bör i stället, enligt utskottets uppfattning, all kronoholmsmark överföras till byggnadsstyrelsen eller den fastighetsförvaltande myndighet som skall bildas.

När det härefter gäller frågan om riktlinjerna för upplåtelse och överlåtelse av kronoholmsmark till enskilda vill näringsutskottet anföra följande. Om en enskild person vill köpa sådan mark bör det åligga denne att visa att statliga intressen -- t.ex. avseende naturvård eller kulturhistoriska värden -- inte berörs av en överlåtelse. Genom ett remissförfarande bör berörda myndigheter -- t.ex. fortifikationsförvaltningen, naturvårdsverket, riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen -- ges möjligheter att uttala sig om huruvida det finns ett sådant riksintresse att marken även fortsättningsvis bör vara i statlig ägo. Om inget riksintresse föreligger och om inte vederbörande kommun finner några skäl till att utnyttja sin företrädesrätt kan marken säljas.

Enligt näringsutskottets uppfattning bör alltså de riktlinjer för upplåtelse eller överlåtelse av kronoholmsmark som riksdagen antog år 1986 -- och som också hösten 1991 förespråkades av företrädarna i finansutskottet för Socialdemokraterna (bet. 1991/92:FiU1 res.) -- tillämpas.

Såvitt gäller den i motion 1991/92:N38 (m) aktualiserade prisfrågan hänvisar näringsutskottet till finansutskottets uttalande våren 1986, varvid det anfördes att arrendeavgifterna bör vara marknadsmässigt anpassade och ge full kostnadstäckning. Näringsutskottet finner emellertid inte att detta ställningstagande hindrar att sådana överlåtelse- eller finansieringsformer bör eftersträvas som möjliggör att de permanentboende kan bo kvar på sina öar.

6. Överföring av övriga tillgångar och skulder (mom.10)

Birgitta Johansson, Bo Finnkvist, Reynoldh Furustrand, Leif

Marklund, Mats Lindberg, Bo Bernhardsson och Björn Kaaling (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s.25 som börjar med "Näringsutskottet har" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Genom bildande av en av staten helägd skogskoncern bestående av domänverket -- sedermera domänbolaget --, ASSI och Ncb AB skulle stora fördelar kunna uppnås. Näringsutskottet delar således den uppfattning i detta avseende som framförs i motion 1991/92:N45 (s). En sådan samordning av olika verksamheter skulle på ett effektivt sätt underlätta en angelägen integrering mellan statligt skogsbruk och statlig skogsindustri. Vid ett genomförande i linje med vad utskottet här har förordat skulle regeringens förslag beträffande domänverkets aktier i ASSI sakna aktualitet. Utskottet förordar alltså att aktieinnehavet överförs till det tilltänkta domänbolaget. Genom ett uttalande av riksdagen av denna innebörd skulle motion 1991/92:N45 (s) bli tillgodosedd i berörd del. Övriga riktlinjer för överföringen av tillgångar och skulder till bolaget tillstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande överföring av övriga tillgångar och skulder

att riksdagen med anledning av proposition 1991/92:134 moment 7 och med bifall till motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, vilket inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Rolf L Nilson (v) anför:

I följande frågor skiljer sig min uppfattning från utskottets.

Avslag på propositionen, m.m.

I propositionen föreslås de riktlinjer som skall gälla vid ombildningen av domänverket till aktiebolag. Inte minst mot bakgrund av att domänbolaget avses bli privatiserat anser jag att propositionen är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för ett beslut av riksdagen.

Det är enligt min uppfattning svårt att finna några sakliga skäl för regeringens brådska. Såsom påpekas i propositionen kommer utförsäljningen av mark till enskilda att ta flera år. Särskilt i rådande konjunkturläge torde markförsäljning inte bli aktuell i någon nämnvärd grad. Detta visar att regeringen vill få igenom sina förslag snabbt utan en ordentlig och öppen debatt. De i många fall mycket komplexa frågor som berörs i anslutning till bolagiseringen borde ha föranlett en omsorgsfull kartläggning och ingående analys, såväl när det gäller de ekonomiska effekterna för staten som de ekologiska effekterna.

Domänverket har under en längre tid verkat på en fri och

konkurrensutsatt marknad och har med stor sannolikhet varit lönsamt för staten att äga. Att i nuvarande konjunkturläge sälja ut mark är därför en dålig affär för staten. Även från fördelningssynpunkt är det fel att vinsten från vår gemensamma mark i framtiden skall tillfalla ett mindre antal personer, nämligen dem som vid en viss tidpunkt har haft råd att köpa marken. Vidare är det samhällsekonomiskt oroande med stora statliga utförsäljningar; riskvilligt kapital är en bristvara och om det används till att köpa egendom som hittills har varit i statlig ägo finns det en risk för att andra nyttiga investeringar hämmas.

Särskilt beträffande rennärningen är förslaget oklart på viktiga punkter. De problem som uppkommer vid en förändring av statens markägande i de områden som berör samerna måste, enligt min uppfattning, beredas noggrant. Eftersom många hithörande frågor är mycket komplexa -- något som regeringen också medger -- är ett helhetsperspektiv nödvändigt. Det är därför naturligt och lämpligt att samtliga frågor som gäller rennärningen behandlas i den samlade samepropositionen. Ett tillbakavisande av propositionen skulle innebära att de rättssäkerhetskrav som åberopas i motion 1991/92:N42 (v) kan tillgodoses. Ingen omfattande förändring av domänverkets marker bör beslutas innan de oklarheter som anses råda inom lappmarken i de två nordligaste länen har klarats upp. Detta handlar dels om större rätt till vissa markarealer och byaskogar, dels om rätten till de s.k. ströängarna.

Mot bakgrund av vad jag har anfört i det föregående anser jag att regeringens förslag bör avslås i dess helhet. I andra hand bör regeringens förslag beträffande överföring och försäljning av här aktuell egendom avslås av riksdagen. Med det sagda tillstyrks motionerna 1991/92:N41 (v) och 1991/92:N42 (v), den förra i berörd del.

Naturvård

Skulle förslagen i de båda nyssnämnda motionerna om avslag på propositionen i dess helhet avslås förordar jag i andra hand bifall till de yrkanden om hänsynen till naturvårdsintresset som framställs i motion 1991/92:N41 (v). Enligt min uppfattning måste den biologiska mångfalden säkras. Detta kan åstadkommas endast om det bildas ett finmaskigt nät av skogliga reservat. Det är mot den bakgrunden nödvändigt att betydande arealer undantas från skogsbruk. De avsättningar för detta ändamål som föreslås är helt otillräckliga. Jag anser -- i likhet med jordbruksutskottet -- att en arbetsgrupp bör ges i uppgift att utarbeta förslag om vilka ytterligare skogsarealer som bör överföras till naturvårdsfonden. Det bör också uppdras åt arbetsgruppen att föreslå lämpliga arealer som markreserv för framtida markbyten. Jag anser vidare att det är angeläget att det i överlåtelseavtalet förs in villkor som säkerställer naturvårdsintresset. Ett sådant villkor kan innebära att mark som har överlåtits till bolaget -- men som vid ett senare tillfälle befinns vara skyddsvärd -- kan återgå till staten utan kostnad.

Jakt och fiske

Jag ansluter mig till de synpunkter som förs fram i reservation 3 angående frågor om jakt och fiske.

Kulturminnen

Jag ansluter mig vidare till vad som sägs i reservation 4 beträffande kulturminnen.

Kronoholmarna

Jag instämmer också i vad som anförs i reservation 5 rörande kronoholmarna.

Överföring av övriga tillgångar och skulder

Jag ansluter mig även till de synpunkter som framförs i reservation 6 avseende överföring av övriga tillgångar och skulder.

Bemyndigande

I första hand har jag yrkat att propositionen skall avslås i sin helhet. Skulle detta förslag inte vinna riksdagens gehör bör regeringens bemyndigande att genomföra ombildningen av domänverket till ett aktiebolag innefatta de riktlinjer som jag har förordat i det föregående.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under momenten 1, 2, 4 och 13 bort ha följande lydelse:

1. beträffande avslag på propositionen att riksdagen med bifall till motion 1991/92:N41 yrkande 1 och motion 1991/92:N42 avslår proposition 1991/92:134,
2. beträffande överföring och försäljning av viss egendom att riksdagen -- vid avslag på min hemställan i moment 1 -- med bifall till motion 1991/92:N41 yrkande 8 och med avslag på proposition 1991/92:134 momenten 5 och 6, det sistnämnda i ifrågavarande del, motionerna 1991/92:N39 och 1991/92:N40, motion 1991/92:N44 yrkande 1 och motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad i det föregående anförts i denna del,
4. beträffande naturvård att riksdagen -- vid avslag på min hemställan i moment 1 -- med bifall till motion 1991/92:N41 yrkandena 2--6, med anledning av motion 1991/92:N44 yrkande 2, motion 1991/92:N45 yrkande 1 i ifrågavarande del, motion 1991/92:N47 yrkandena 1, 2 i ifrågavarande del och 3 och motionerna 1991/92:N50 och 1991/92:N51 och med avslag på proposition 1991/92:134 moment 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad i det föregående anförts i denna del,
13. beträffande bemyndigande att riksdagen -- vid avslag på min hemställan i moment 1 -- med anledning av proposition 1991/92:134 moment 9 som sin mening ger regeringen till känna vad i det föregående anförts i denna del.

Regeringens förslag till
Lag om ändring i rennäringslagen (1971:437)

Bilaga 1

Finansutskottets yttrande

1991/92:FiU6y
Bilaga 2

Riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 9 april 1992 berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1991/92:134 om riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform jämte motioner.

Den fråga som rör finansutskottets beredningsområde och som aktualiseras genom förslag i propositionen är enligt utskottets mening avsnittet om kronholmarna (s. 40--42). I anslutning härtill yttrar sig finansutskottet också över motion 1991/92:N38 av Hugo Hegeland och Inger René (m).

Allmän bakgrund

Vid Sveriges kuster, framför allt i Göteborgs och Bohus län och Norrbottens län, finns en mängd holmar och skär som tillhör staten. Dessa s.k. kronholmarna uppgår till flera hundra. Som framhålls i propositionen är ett stort antal av dessa oregistrerade, dvs. de är inte åsatta fastighetsbeteckningar. I syfte att åstadkomma en systematisk fastighetsregistrering, vilket för närvarande endast genomförts för Norrbottens läns kust, pågår eller kommer inom kort att påbörjas förrättningar enligt lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering för övriga kustavsnitt.

Det övervägande antalet kronholmarna är obebyggda. Till största delen utgörs dessa av inproduktiv mark som i många fall är av stort intresse för naturvärden. I propositionen föreslås att kronholmarna även fortsättningsvis bör kvarstå i statligt ägande.

Från denna regel görs i propositionen undantag för Käringön, Gullholmen och Brämön med Kalven. På dessa holmar har domänverket gjort och planerar omfattande investeringar. På Käringön pågår upplåtelse av mark med tomträtt till husägarna. I propositionen föreslås att här nämnda kronholmarna överförs till det nya bolaget.

Utskottet

Som utskottet ser det är förslaget i proposition 134 att kronholmarna med vissa undantag även fortsättningsvis skall ägas av staten inte i överensstämmelse med riksdagens beslut hösten 1991 (1991/92:FiU1, rskr. 11) om bestämmelser vid försäljning av kronholmarna.

Utskottet förutsatte i sitt betänkande att den till enskilda husägare redan påbörjade överlåtelsen av kronholmarna skulle fortsätta, där inte specifikt starka statliga bevarandeintressen

omöjliggör detta. Den hittills gällande principen -- att egendomen inte bör säljas och att det ankommer på köparen att visa att inga bevarandeintressen berörs negativt (jfr FiU 1985/86:32 s. 5) -- borde enligt utskottets mening inte längre gälla. Det borde sålunda ankomma på den berörda myndigheten att som säljare påvisa bevarandeintressen som motiverar fortsatt statligt ägande. Detta blev också riksdagens beslut.

Mot denna bakgrund bör enligt utskottets mening riksdagen inte fatta ett generellt beslut att kronholmarna med i propositionen angivna undantag skall förbli i statlig ägo.

Att holmarna Käringön, Gullholmen och Brämön med Kalven skall överföras till det nya bolaget motiveras i propositionen med att domänverket gjort betydande investeringar där. Utskottet kan emellertid inte finna att tidigare verkställda statliga investeringar skall tillgodogöras det nya bolaget utifrån motiveringen att de genomförts i domänverkets regi. Även om propositionen är något oklar vad gäller förslagen till framtida disposition av kronholmarna är intentionen uppenbarligen att bolaget endast tillfälligtvis skall äga här namngivna holmar. Avsikten är sålunda att marken skall bjudas ut till försäljning. Utskottet kan emellertid inte se några skäl till eller fördelar med att föra över just Käringön, Gullholmen och Brämön med Kalven till det nya bolaget. En rimligare lösning är, enligt utskottets mening, att föra över samtliga holmar till byggnadsstyrelsen eller den myndighet som kan bli aktuell efter den kommande ombildningen av byggnadsstyrelsen. Härigenom kan staten ges möjligheter att vid den fortsatta exploateringen välja den upplåtelseform -- exempelvis försäljning, tomträtt, arrende -- som bedöms som mest fördelaktig för staten och de boende på holmarna.

I motion N38 av Hugo Hegeland och Inger René (m) avvisas förslaget att överlåta Käringön, Gullholmen och Brämön med Kalven till det nya bolaget. Vidare begär motionärerna en snabb utredning om vilket som är den lämpligaste formen för överföring av ägandet till de boende på holmarna och att prissättningen därvid blir sådan att möjligheter ges för de permanentboende att bli kvar på dessa öar.

Vad gäller förvaltningen och överlåtelseformen till enskilda hänvisar utskottet till vad utskottet ovan anförut. I motionen hävdas vidare att finansutskottet "icke lämnat några prisanvisningar i sitt beslut". Utskottet vill på denna punkt hänvisa till betänkandet FiU 1985/86:32 (rskr. 263). I detta betänkande uttalade utskottet att de då aktuella arrendeavgifterna borde vara marknadsmässigt anpassade och ge full kostnadstäckning.

Stockholm den 5 maj 1992

På finansutskottets vägnar
Per-Ola Eriksson

I beslutet har deltagit: Per-Ola Eriksson (c), Hans Gustafsson (s), Bengt Wittbom (m), Allan Larsson (s), Lars Leijonborg (fp), Roland Sundgren (s), Per Olof Håkansson (s), Lisbet Calner (s), Stefan Attefall (kds), Bo G Jenevall (nyd), Arne Kjörnsberg (s), Roland Larsson (c), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m) och Christel Anderberg (m).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Lars-Ove Hagberg (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Hans Gustafsson, Allan Larsson, Roland Sundgren, Per Olof Håkansson, Lisbet Calner, Arne Kjörnsberg och Sonia Karlsson (alla s) anser att den del av finansutskottets yttrande som börjar med "Som utskottet" och slutar med "full kostnadstäckning" bort ha följande lydelse:

Riksdagsbeslutet våren 1986 rörande kronoholmarnas förvaltning (FiU 1985/86:32, rskr. 263) innebär inte att det finns något hinder för att ge utrymme för både statlig och privatägd mark på samma holme. I det nämnda betänkandet uttalas emellertid att presumtionen bör vara att kronoholmsmark inte bör säljas. Om en enskild person vill köpa mark åligger det denne att visa att statliga intressen (exempelvis naturvårdsintressen eller kulturhistoriska motiv) inte berörs av en överlåtelse. I praktiken innebär detta att om en enskild person vill förvärva mark på en kronoholme gör domänverket en prövning av bevarandebeståndet. Genom ett remissförfarande till berörda myndigheter (exempelvis fortifikationen, naturvårdsverket, riksantikvarieämbetet, länsstyrelsen) prövas om ett sådant riksintresse föreligger att marken även fortsättningsvis bör vara i statlig ägo. Om inget riksintresse föreligger och om inte vederbörande kommun finner några skäl till att utnyttja sin företrädesrätt kan marken säljas.

Som utskottet ser det bör det förfarande gälla vid eventuell upplåtelse eller försäljning av kronoholmsmark som angavs i utskottets betänkande våren 1986 (jfr även reservationen till utskottets betänkande 1991/92:FiU1 om försäljning av kronoholmarna).

Utskottet kan inte finna något rimligt motiv till varför vissa kronoholmar, enligt förslaget i proposition 134, först skulle föras över till det nya bolaget och därefter säljas till enskilda. Vid ombildningen av domänverket till aktiebolag bör i stället, enligt utskottets uppfattning, all kronoholmsmark överföras till byggnadsstyrelsen.

I motion N38 av Hugo Hegeland och Inger René (m) avvisas förslaget att överlåta Käringön, Gullholmen och Brämön med Kalven till det nya bolaget. Vidare begär motionärerna en snabb utredning om vilket som är den lämpligaste formen för överföring av ägandet till de boende på holmarna och att prissättningen därvid blir sådan att möjligheter ges för de permanentboende att bli kvar på dessa öar.

Vad gäller förvaltningen och överlåtelseformen till enskilda hänvisar utskottet till vad utskottet ovan anför. I motionen hävdas vidare att finansutskottet "icke lämnat några prisanvisningar i sitt beslut". Utskottet vill på denna punkt hänvisa till betänkandet FiU 1985/86:32 (rskr. 263). I detta betänkande uttalade utskottet att de då aktuella arrendeavgifterna borde vara marknadsmässigt anpassade och ge full kostnadstäckning.

Att kronoholmsmarken bör värderas efter marknadsmässiga grunder hindrar emellertid inte att sådana överlåtelse- eller

finansieringsformer bör eftersträvas som möjliggör att de permanentboende kan bo kvar på sina öar.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Lars-Ove Hagberg (v) anför:

Jag instämmer i den av de socialdemokratiska ledamöterna avgivna avvikande meningen.

Kulturutskottets yttrande

1991/92:KrU5y

Bilaga 3

Riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 28 april 1992 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1991/92:134 om riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform jämte motioner såvitt gäller frågor inom kulturutskottets beredningsområde.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen samt motionerna 1991/92:N43, 1991/92:N45 yrkande 2, 1991/92:N46, 1991/92:N47 yrkande 2, 1991/92:N52 och 1991/92:N53.

I frågan har en skrivelse (KrU Dnr 91/92:167) inkommit från Föreningen Göta Kanals Vänner med synpunkter på förslaget i propositionen beträffande det framtida ansvaret för AB Göta kanalbolag.

Utskottet

Kulturminnesfrågor

Riksdagen beslutade vid föregående riksmöte att verksamheten vid domänverket skall överföras till ett av staten helägt aktiebolag vid årsskiftet 1991/92 (prop. 1990/91:87, NU38, rskr. 318).

Under innevarande riksmöte har riksdagen bemyndigat regeringen att helt eller delvis försälja statens aktier i statligt ägda företag eller att sälja delar av företag i vilka staten äger samtliga aktier (prop. 1991/92:69, NU 10, rskr. 92). Bemyndigandet omfattar också att helt eller delvis sälja domänverket efter genomförd bolagisering.

I den nu aktuella propositionen 1991/92:134 lämnas förslag bl.a. om hur de särskilda intressen som är kopplade till domänverkets mark- och fastighetsinnehav skall behandlas i ett bolagiserat domänverk. Vidare behandlas frågan om finansieringen av upprustningen av Göta kanal. Föredragande statsrådet anser

(s. 9) att regeringen genom att lägga fram proposition i bl.a. dessa frågor har "uppfyllt kraven för ett slutligt genomförande av en överföring av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform".

I propositionen (s. 16--17) anförs att regeringen -- som ett led i arbetet på att privatisera statligt ägda företag -- nu inleder arbetet på att särskilja sådana skogs- och marktillgångar som är kommersiellt betingade från skog och mark som av olika orsaker bör förbli i statlig ägo. Privatiseringen av skogsmarken skall genomföras under två skeden, där enskilda skogs- och jordbrukare får möjligheter att förvärva statlig mark i det första skedet och där aktier i bolaget försäljs i det andra. Privatiseringen av de statliga skogstillgångarna är en komplicerad process som kommer att ta flera år att genomföra. Beträffande jordbruk och jordbruksmark bör inriktningen enligt propositionen (s.21) vara att den helt övervägande delen av jordbruksmarken avvecklas.

Då det nya bolaget bildas kommer inte hela det berörda fastighetsinnehavet att kunna överlåtas. Ett omfattande arbete återstår beträffande vissa delar av fastighetsinnehavet, innan det är klarlagt om fastigheterna skall överlåtas till bolaget eller stanna i statlig ägo. Byggnadsstyrelsen, och senare den nya fastighetsförvaltande myndigheten, eller naturvårdsfonden får överta ägarrollen, medan bolaget lämpligen kan få uppdraget att förvalta fastigheterna till dess osäkerheten undanröjts. Övergångsperioden anges i propositionen (s. 19) böra uppgå till högst fyra år.

I samband med behandlingen av proposition 1991/92:44 om riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen och ombildningen av byggnadsstyrelsen m.m. beslöt riksdagen om kompletterande riktlinjer beträffande egendom av betydelse för det nationella kulturarvet (yttr. KrU2y, bet. FiU8, rskr. 107). I proposition 1991/92:134 (s. 18) sägs nu att bl.a. dessa riktlinjer kommer att bli vägledande då domänverkets verksamhet överförs till det nya bolaget. När ett marknadsmässigt avkastningskrav inte kan vara enda kriteriet vid förvaltningen -- såsom beträffande vissa kulturminnesskyddade områden och byggnader av särskilt värde och riksintresse -- bör marken undantas från överlåtelsen och bli kvar i statlig ägo. I de fall endast en viss del av en fastighet berörs av ett sådant intresse bör fastigheten överlåtas till bolaget med undantag av det berörda kulturhistoriskt värdefulla området och byggnaderna. Området får brytas ut genom avstyckning eller fastighetsreglering. I de fall en fastighet överlåts till bolaget trots att den berörs av ett särskilt intresse bör bolaget i överlåtelseavtalet åta sig att skydda detta intresse. Det kan också bli aktuellt att skydda intresset genom lagändringar.

Bolagiseringen bör enligt propositionen (s. 30) ske utifrån följande av riksdagen (bet. 1991/92:FiU8, rskr. 107) fastlagda riktlinjer, då det gäller mark av nationellt symbolvärde samt den stora mängd miljöer och enskilda byggnader som representerar mycket stora kulturhistoriska värden.

Egendomar som representerar viktiga delar av det nationella kulturarvet skall hållas samman och kvarstå i statens ägo.

Egendomar som kan betecknas som kulturresevat och som därför

är olämpliga för förvaltning i bolagsform kvarstår i statens ägo. Det gäller t.ex. Björkö i Mälaren.

Beslut om byggnadsminnesskydd fattas beträffande de byggnader i domänverkets förvaltning som är kvalificerade för detta.

Ett åtagande om allmän hänsyn till kulturvärdena i bolagets ägoinnehav skrivs in i avtalet mellan staten och bolaget.

De kostnader för vård och underhåll av kulturegendom som staten hittills bedrivit via domänverket men som nu skiljs från bolaget beräknas och finansieras i särskild ordning.

I propositionen räknas ett antal fastigheter upp som berörs av riktlinjerna, bl.a. kungsgårdar, kronoparker, fastigheter där kulturmiljövårdens intressen varit huvudmotivet för statens ägande eller förvärv, donationsfastigheter med särskilda villkor, kronoholmarna m.fl.

Det bör enligt propositionen (s. 31) ankomma på riksantikvarieämbetet (RAÄ) och domänverket att utreda frågorna om ägande och förvaltning av de kulturmiljöer som redovisats i propositionen. De båda myndigheterna kommer också att få i uppdrag att utifrån de angivna riktlinjerna undersöka om det finns ytterligare fastigheter som av kulturhistoriska skäl bör behållas av staten. Utskottet har från regeringskansliet erfarit att det -- med hänsyn till att domänbolaget i princip inte skall äga jordbruk -- också är avsikten att en noggrann genomgång skall göras av de gårdar som representerar stora kulturvärden i tradition av långvarigt statligt ägande.

I propositionen (s. 31) sägs vidare att RAÄ och domänverket skall få i uppdrag att utifrån de angivna riktlinjerna undersöka om det finns ytterligare fastigheter under domänverkets förvaltning som av kulturhistoriska skäl bör behållas av staten.

Om ett statligt byggnadsminne överlåts till annan ägare blir det automatiskt byggnadsminne enligt bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen). Före det slutliga beslutet om bolagiseringen avser regeringen att fatta beslut om i princip samtliga byggnadsminnesfrågor som berör domänverket för att det nya bolagets ansvar för byggnadsminnena skall vara preciserat redan från början.

En särskild erinran från statens sida om bolagets skyldigheter att beakta kulturminnesvårdens intressen avses skrivas in i överlåtelsen från statens sida, när det gäller den mycket stora mängd kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer utan byggnadsminnesförklaring, som bolaget kommer att få ansvar för.

I två motioner, nämligen N47 (fp) yrkande 2 delvis och N52 (s) tas upp mera generella frågor som rör kulturminnesavsnittet i propositionen.

I motion N47 anförs att det vid bolagiseringen av domänverket finns anledning att överväga hur mark av särskilt natur- eller kulturhistoriskt intresse skall ägas och förvaltas. Regeringen bör enligt motionärernas mening överväga om sådana skyddade miljöer som blir kvar i statlig ägo kan överföras till en stiftelse med ideell och vetenskaplig förankring.

I motion N52 uppmärksammas att regeringen anser sig ha uppfyllt kraven för ett slutligt genomförande av en överföring av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform. Regeringen avser således inte att återkomma till riksdagen beträffande de ännu oklara frågor som gäller t.ex. vilka kulturhistoriskt intressanta fastigheter som skall överföras till bolaget och vilka som skall stanna i statens ägo. Motionärerna anför vidare att det likaledes är oklart hur avtalet med bolaget kommer att vara utformat i fråga om hänsyn till de kulturvärden som kommer att finnas i bolagets ägo. Motionärerna anser att de kulturminnesfrågor som berörs av propositionen är av sådan vikt att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett mera detaljerat beslutsunderlag före det slutliga beslutet om bolagisering av domänverket.

I enlighet med vad kulturutskottet enhälligt anfört i sitt betänkande 1991/92:KrU18 (s. 18--22, rskr. 204) har riksdagen beslutat att ett utredningsförslag (SOU 1991:64), Att förvalta kulturmiljöer, om inrättande av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning skall bli föremål för ingående överväganden. Kulturutskottet har nämligen blivit övertygat om att det är nödvändigt att regering och riksdag utan alltför stor tidsutdräkt fattar beslut som långsiktigt löser frågan om en ändamålsenlig förvaltning av det svenska kulturarv som många av våra kulturmiljöer utgör. Mot denna bakgrund anser kulturutskottet att det inte krävs något ytterligare uttalande av riksdagen i denna fråga. Den nu aktuella motionen N47 yrkande 2 i denna del avstyrks därför.

Kulturutskottet har med stort intresse följt frågorna om bolagisering och privatisering av det statliga fastighetsinnehavet. Utskottet anser att det är mycket angeläget att hänsyn tas till kulturmiljöfrågorna i dessa sammanhang. Kulturmiljöerna är av många olika slag. Det går därför inte att ställa upp några enkla och entydiga regler för hur man skall förfara för att på bästa sätt ta till vara kulturmiljövårdens intressen vid exempelvis bolagiseringen och privatiseringen av domänverket.

Som anförs i motion N52 är fortfarande många frågor inom kulturminnesområdet olösta även om ett omfattande och grundligt förberedelsearbete redan har gjorts. I propositionen anges inom vilka områden och i vilka avseenden som fortsatt utredningsarbete skall göras genom RAÄ:s och domänverkets försorg. Enligt utskottets mening bör detta arbete inte forceras. I stället bör de många fastigheter, för vilka fortsatta överväganden är nödvändiga, kvarstå i statlig ägo under en övergångsperiod till dess erforderliga utredningar är avslutade och beslut kan fattas om huruvida de skall förbli i statlig ägo eller överföras till domänbolaget. Utskottet anser vidare att regeringen -- när resultaten av det fortsatta utredningsarbetet är klart -- bör återkomma till riksdagen med förslag om vad som skall stanna i statens ägo och vad som bedöms kunna överföras till domänbolaget. Regeringen bör under arbetet med dessa frågor även beakta vad som framkommer vid de fortsatta överväganden om en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning, som riksdagen nyligen beslutat om. När en överföring av viss fastighet från staten till domänbolaget övervägs bör enligt utskottets mening även beaktas att möjligheterna torde vara begränsade att i avtal med bolaget ställa upp villkor om hänsyn till kulturmiljön, som kan få reell betydelse även efter en privatisering och eventuell vidareförsäljning.

Kulturutskottet anser att näringsutskottet med anledning av propositionen och motion N52 bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

Göta kanal

Verksamheten inom AB Göta kanalbolag innefattar drift av kanalen samt viss fastighetsförvaltning omfattande bl.a. 3800 ha skogsmark. Kanaldriften har svag lönsamhet, vilket till viss del kompenseras av överskott från förvaltningsverksamheten. Domänverket övertog den 30 maj 1984 förvaltningen av statens aktier i AB Göta kanalbolag. Sedan dess har ett omfattande upprustningsprogram påbörjats som finansierats genom beredskapsarbete, direkta anslag över statsbudgeten och bidrag från domänverket. Kostnaden för fortsatt upprustning anges i propositionen till 15,6 milj.kr. per budgetår under tiden fram t.o.m. budgetåret 1994/95, vilket enligt uppgift även inkluderar ett driftunderskott på 1--2 milj.kr. per år. Efter år 1995 beräknas den årliga underhållskostnaden uppgå till 9--10 milj.kr. per år, vilket enligt uppgift inte inkluderar driftunderskott.

Vid tidpunkten för domänverkets bolagisering skall enligt propositionen kanalfastigheten -- som omfattar kanalen och mark i omedelbar anslutning till denna -- inom AB Göta kanalbolag överlåtas till staten. Ägaransvaret för denna kanalfastighet kan enligt propositionen tills vidare utövas av byggnadsstyrelsen i avvaktan på att en ny fastighetsförvaltande myndighet inrättas. Utskottet har inhämtat att avsikten med förslaget i propositionen vidare är att AB Göta kanalbolag -- sedan kanalfastigheten överlåtits till staten -- behåller skogsmarken, varefter kanalbolaget överlåts till det nya domänbolaget, som därigenom tillförs skogsmarken.

Drift och underhåll av kanalen bör enligt propositionen skiljas från ägandet av kanalen. Drift och underhåll bör därför på sikt upphandlas i konkurrens på marknaden. Under de närmaste fyra åren bör emellertid domänbolaget i avtalet med staten få i uppdrag att svara för drift och underhåll av kanalen enligt gällande upprustningsplaner. Detta skall finansieras inom ramen för de villkor som anges i överlåtelseavtalet mellan staten och Domän AB. Med denna lösning säkerställs enligt föredragande statsrådet bevarandet av Göta kanals kulturhistoriska värde och upprustningen av kanalen.

Frågan om Göta kanal tas upp i fyra motioner. I motionerna har olika tolkningar gjorts av vad skrivningarna i propositionen betyder beträffande ägande, underhåll och drift av kanalen.

Göta kanals stora betydelse från turist-, miljö- och kultursynpunkt betonas i motion N43 (s). För att denna speciella kulturmijö skall kunna bibehållas bör staten ta på sig ansvaret för drift och underhåll. Motionärerna framhåller att överskottet från kanalbolagets skogsmark i dag används till att täcka kostnaderna för driften av kanalen. De anser att AB Göta kanalbolag -- som har stor och unik kompetens beträffande skötseln av kanalen -- bör ha ansvaret för framtida drift och underhåll utan tidsbegränsning.

I motion N45 (s) ansluter sig motionärerna till regeringens förslag om AB Göta kanalbolag, dvs. till överlåtande av AB Göta kanalbolag inkl. bolagets skogsmark till Domän AB och till

överlåtande till staten av kanalfastigheten. Motionärerna hemställer att statens ansvar för drift och underhåll av kanalen inte skall tidsbegränsas till fyra år (yrkande 2).

Slutligen hemställs i motionerna N46 (fp, c, kds) och N53 (c) att AB Göta kanalbolag i sin helhet skall stanna kvar i statlig ägo och att statens ansvar för drift och underhåll av kanalen inte skall tidsbegränsas. Motionärerna anför att det är olämpligt från ekonomisk, praktisk och kulturhistorisk synpunkt att dela upp kanalbolagets tillgångar på det sätt som föreslås i propositionen. Motionärerna anser att det blir svårt att på kommersiella grunder få verksamheten lönsam vid AB Göta kanalbolag, även om bolaget är odelat och intakt. Det finns inte några möjligheter att efter 1995 -- då domänbolagets drift- och underhållsansvar enligt propositionen skall vara slut -- med höjda avgifter finansiera verksamheten. Underhållsarbetet beräknas till en kostnad av 9--10 milj.kr. per år.

Kulturutskottet instämmer i vad som anförs i propositionen och motionerna om Göta kanals kulturhistoriska värde och dess betydelse för turismen. Det är en nationell angelägenhet att detta kulturhistoriska byggnadsverk bibehålls. Vad som anförs i propositionen om domänbolagets ansvar för drift och underhåll enligt gällande upprustningsplaner under de fyra närmaste åren betyder enligt utskottets tolkning av propositionen inte att statens ansvar därefter upphör. Utskottet anser att det är en självklar statlig angelägenhet att ansvara för att kanalen även i framtiden underhålls och drivs på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde och dess betydelse som turistattraktion bevaras. Utskottet förutsätter att man såväl under den närmaste fyraårsperioden som under tiden därefter tar till vara den unika kompetens beträffande kanalens drift och underhåll som i dag finns inom Göta Kanal AB.

Utskottet har inhämtat att avsikten är att det skall ankomma på byggnadsstyrelsen eller den fastighetsförvaltande myndighet, som skall ersätta byggnadsstyrelsen, att föreslå i vilka former underhåll och drift skall skötas efter utgången av de angivna fyra åren. Utskottet vill i sammanhanget erinra om riksdagens enhälliga beslut under innevarande riksmöte (bet. 1991/92:KrU18 s. 18--22, rskr. 204) att frågan om inrättande av en nationell stiftelse för kulturmiljöförvaltning skall bli föremål för ingående överväganden. Om en sådan nationell stiftelse inrättas bör man även överväga huruvida Göta kanal i framtiden skall förvaltas inom denna. Riksdag och regering får senare ta ställning till vad som bedöms som den mest praktiska och effektiva, långsiktiga lösningen. Under alla förhållanden torde statligt stöd i någon form -- efter den närmaste fyraårsperioden -- bli nödvändigt för att kanalen även fortsättningsvis skall kunna bevaras och användas.

Efter de förtydliganden och kompletteringar beträffande statens långsiktiga ansvar för Göta kanal som kulturutskottet här gjort, har utskottet inte något att invända mot de i propositionen föreslagna riktlinjerna för det framtida ansvaret för AB Göta kanalbolag. Kulturutskottet föreslår att näringsutskottet hemställer att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner vad som anförts i propositionen samt med anledning av motionerna N43, N45 yrkande 2, N46 och N53 som sin mening ger regeringen till känna vad kulturutskottet anfört i detta yttrande.

Stockholm den 13 maj 1992

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

I beslutet har deltagit: Åke Gustavsson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Hugo Hegeland (m), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Stina Gustavsson (c), Anders Nilsson (s), Göran Åstrand (m), Leo Persson (s), Rose-Marie Frebran (kds), Anne Sörensen (nyd), Ingegerd Sahlström (s), Charlotte Branting (fp) och Björn Kaaling (s).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Elisabeth Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Jordbruksutskottets yttrande

1991/92:JoU9y
Bilaga 4

Riktlinjer för överföring av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 9 april 1992 berett jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1991/92:134 om riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform jämte eventuella motioner såvitt gäller frågor inom utskottets beredningsområde.

Jordbruksutskottet har beslutat yttra sig över motionerna N39, N40, N41 yrkandena 1--6 samt 8, N42, N44, N45 yrkande 1, N47, N49, N50 och N51. Yttrandet omfattar även de fristående motionerna Jo423 yrkande2 och Jo436 som överlämnats till näringsutskottet för beredning.

Propositionen

Utskottets yttrande omfattar, till den del innehållet berör utskottets beredningsområde, de delar av regeringens hemställan i propositionen vari föreslås att riksdagen godkänner

5. de riktlinjer för försäljning av mark till enskilda som förordats under avsnitt 4 samt

6. de riktlinjer för överföringen av fast egendom från staten till Domän AB som förordats under samma avsnitt.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1991/92:N39 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utförsäljning av domänverksmark till enskilda jord- och skogsbrukare samt om försäljning av mark ovanför den s.k.

odlingsgränsen till kommuner, allmänningar och lokala sågverk.

1991/92:N40 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om privatisering av domänverkets tillgångar innan bolagiseringen genomförs.

1991/92:N41 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1991/92:134,
2. att riksdagen, vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att naturvårdshänsynen måste beaktas vid en eventuell försäljning av statlig mark,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag över vilka arealer utöver de i propositionen föreslagna som bör överföras till naturvårdsfonden enligt vad i motionen anförts,
4. att riksdagen, vid avslag på yrkande 1, hos regeringen begär förslag över vilka arealer som bör kvarstå i samhällets ägo för att kunna användas som markbytesobjekt enligt vad i motionen anförts,
5. att riksdagen, vid bifall till yrkandena 3 och 4, hos regeringen begär att en arbetsgrupp får i uppdrag att utarbeta de begärda arealförslagen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en framtida möjlighet att utan kostnader återföra arealer från bolaget till samhället,
8. att riksdagen, vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänsyn till fördelningspolitik, naturvård m.m. vid en eventuell försäljning av statlig mark.

1991/92:N42 av John Andersson (v) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens proposition 1991/92:134 i dess helhet.

1991/92:N44 av Carl Olov Persson och Jan Erik Ågren (kds) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur domänverkets skogsmark bör bolagiseras och utförsäljas,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de miljöhänsyn som krävs i samband med en bolagisering och utförsäljning.

1991/92:N45 av Anita Gradin m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frågor som hänger samman med överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform,

1991/92:N47 av Sigge Godin och Siw Persson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de domänreservat som kvarblir i statlig ägo,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en stiftelse för ägande och förvaltning av mark med särskilt intresse,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tills vidare undanta viss mark från bolagiseringen för att bevara handlingsfrihet för den framtida skogs- och naturvårdspolitiken.

1991/92:N49 av Jan Fransson och Åke Selberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det bolagiserade domänverkets jaktpolitik.

1991/92:N50 av Jan Fransson och Sinikka Bohlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdefulla naturområden och markreserv för utbytesmark i samband med överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform.

1991/92:N51 av Karin Starrin och Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om skydd av naturområden på statlig mark.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1992

1991/92:Jo423 av Annika Åhnberg m.fl. (v) vari yrkas
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av nya samordnade upplåtelse- och skötselformer för domänverkets fiskevatten.

1991/92:Jo436 av Carl-Olov Persson (kds) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att domänverket och andra statliga förvaltare av jord- och skogsegendomar förhandlar om och skriver avtal med Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund för överlåtande av skötsel och uthyrning av statligt ägda fiskevatten till denna förening.

Utskottet

Överföring av fast egendom

Propositionen (s. 16--24)

I propositionen behandlas de riktlinjer som skall gälla vid överföring av domänverkets mark- och fastighetsinnehav och därmed också de intressen som är kopplade till detta innehav. Som huvudregel föreslås gälla att den produktiva marken överförs till bolaget medan den övriga marken kvarblir i statens ägo.

Riksdagen beslutade i maj 1991 att verksamheten vid domänverket skulle överföras till aktiebolagsform vid årsskiftet 1991/92.

Enligt bakgrundsredogörelsen anförde näringsutskottet i sitt betänkande 1990/91:NU38 enhälligt betydelsen av att mark av

stort naturvårdsvärde som nu handhas av domänverket får ett starkt naturskydd i fortsättningen. På näringsutskottets förslag begärde riksdagen att regeringen skulle pröva frågan om hur detta naturskydd skulle kunna upprätthållas på ett betryggande sätt och därefter återkomma till riksdagen.

I december 1991 beslutade riksdagen (prop.1991/92:69, JoU5y, NU10, rskr. 92) att bemyndiga regeringen att bl.a. helt eller delvis sälja domänverket efter genomförd bolagsbildning.

Av det angivna avsnittet av propositionen framgår bl.a. följande.

Regeringen inleder nu arbetet på att särskilja sådana skogs- och marktillgångar som är kommersiellt betingade från skog och mark som av olika orsaker bör förbli i statlig ägo. Försäljningen av statens skogs- och marktillgångar skall främja en ägandespridning. Samtidigt är det viktigt att försäljningen av tillgångar bidrar till effektiviteten inom skogsbruket och den skogsbearbetande industrin.

Regeringen avser därför att genomföra en privatisering av skogsmark med två olika metoder. I ett första skede skall enskilda skogs- och jordbrukare få ökade möjligheter att förvärva statlig mark. I ett andra skede öppnas möjligheten för den breda allmänheten, anställda och andra att förvärva aktier i det nya bolag som kommer att överta stora delar av statens markinnehav.

Näringsministern har funnit att det härigenom kommer att vara möjligt såväl att förbättra förutsättningarna för många privata jord- och skogsbrukare i hela landet som att utnyttja det skogliga kunnandet i domänverket.

Ägarrollen för områden som skall förbli statliga bör tills vidare övertas av byggnadsstyrelsen eller, om naturreservat inrättas, överförs till naturvårdsfonden. De slutliga formerna för ägande och förvaltning av statens fastigheter inklusive naturvårdsfondens markinnehav kommer senare att fastställas. Under en övergångsperiod om högst fyra år bör bolaget kunna fortsätta att förvalta områdena i fråga.

Näringsministern anser att försäljning av mark till enskilda är viktig och bör fortsätta ytterligare en tid. Utförsäljningspolicyn måste vara tidsbegränsad och bör sammanfalla med arbetet med att särskilja bolagets mark från mark som skall kvarstå i statlig ägo. Syftet med försäljningarna bör vara att stärka det enskilda jord- och skogsbruket. Mindre enskilda skogsskiften som understiger storleksordningen 200 ha per enhet bör bjudas ut till försäljning. Vidare finns i anslutning till domänverkets större markinnehav ett antal privata skogsägare som skulle vara i behov av mera skogsmark för att uppnå effektivitet. Särskilt i södra Sverige finns delar av domänverkets skogsinnehav, där en ökad effektivisering med fördel kan ske genom att privat ägande utvecklas.

Statliga intressen i fjällen

Stora delar av fjällkedjan förvaltas av domänverket. Huvuddelen av området utgörs av improduktiv mark som dock har ett stort allmänt värde främst med hänsyn till rennäring,

naturvård, rekreation och friluftsliv. Med hänsyn till detta bör fjällkedjan kvarbli i statens ägo.

Den produktiva marken, där man alltså kan ställa ett marknadsmässigt avkastningskrav, bör överlätas till bolaget medan återstoden kvarblir i statens ägo. Näringsministern föreslår därför att gränsen dras i övergångszonen mellan den produktiva skogsmarken och det rena kalfjället. I Norrbottens och Västerbottens län bör dock gränsen dras längre ned, nämligen i odlingsgränsen. Dessutom bör renbetesfjällen i Jämtlands län kvarbli i statens ägo.

I Jämtlands och Kopparbergs län innebär denna lösning att stora delar av den fjällnära skogen kommer att överlätas till bolaget. Riksdagen beslutade år 1990 om vissa preciseringar av reglerna för avgränsning av skyddade områden i den fjällnära skogen (prop. 1990/91:JoU13, rskr. 70). De områden det gällde var dels områden med svårförnygrad skog, dels områden med stor konkurrens mellan olika markanvändningsintressen. Avgränsning av dessa områden avses ske successivt. I avvaktan på detta föreslår näringsministern att de delar av den fjällnära skogen som förvaltas av domänverket tills vidare kvarblir i statens ägo och att man efter avslutade inventeringar av berörda marker slutgiltigt avgör vilka delar av den fjällnära skogen som bör överlätas på det nya bolaget. Skogsbruket på denna mark liksom den faktiska förvaltningen och skötseln av fjällkedjan i övrigt får på sikt efter sedvanligt anbudsförfarande läggas ut på entreprenad, anförs det i propositionen.

Motionerna

Enligt motion N41 (v) yrkande 1 bör riksdagen avslå propositionen. Motionärerna anser att den totala bristen på utredning av de föreslagna riktlinjernas effekt i praktiken på en mängd områden är helt oacceptabel. Vänsterpartiet kan inte acceptera en utförsäljning av domänverkets mark när varken för- eller nackdelar klart framgår. Det gäller både ekonomiska konsekvenser för staten och de ekologiska effekterna.

I motion N45 (s) yrkas på ett tillkännagivande av innebörd bl.a. att regeringens förslag att privatisera domänverket bör avvisas. Det är ett allmänintresse att staten ej avhänder sig kontrollen över de svenska naturtillgångarna, anför motionärerna.

Enligt motion N39 (c) är det väsentligt att försäljning till enskilda jord- och skogsbrukare kommer att fortsätta. Det får heller inte bli under en för kort period som dessa försäljningar kommer att ske, anser motionären. Hon framhåller vidare att det inte minst med tanke på behovet av sysselsättningstillfällen och för att trygga råvarubehovet till lokala sågverk m.m. är väsentligt att det även framdeles bedrivs ett skogsbruk i området ovan odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län. Självfallet då ett skogsbruk som är anpassat till de speciella förhållanden som råder. Därför bör det undersökas om lokala intressenter har intresse och möjligheter att förvärva mark ovan denna gräns.

I motion N40 (m) ställs bl.a. frågan om domänverkets privatisering kommer att medföra en nyttig och nödvändig strukturrationalisering av svenskt skogsbruk eller om den nuvarande strukturen kommer att konserveras. Motionären

förordar, när det gäller skogsmarken, att domänverkets mindre enheter vilka ligger insprängda i privata skogsskiften överlåts till rågrannarna i första hand. Större kronoparker som är för stora för en enskild skogsbrukare kan med fördel användas i triangelbyten med skogsbolagen som i gengäld själva avstår motsvarande eller något större areal, som då kan säljas till intresserade rågrannar.

Enligt motion N44 (kds) finns det risk för att, när tillgångar och skulder överförs till det nya bolaget, detta motsätter sig försäljning av mark så att enskildas önskemål om köp av mark inte kan fullföljas. Bolaget måste ges sådana instruktioner att intentionerna att sälja ut dess tillgångar till enskilda skogs- och jordbruksägare fullföljs, även om det kommer att innebära att bolaget tvingas avstå värdefulla tillgångar. Det är mycket angeläget att bolaget inte privatiseras innan dessa utförsäljningar har avslutats, anför motionärerna.

Utskottets överväganden

Som framgår av det inledande referatet av propositionen beslöt riksdagen våren 1991 att verksamheten vid domänverket skall överföras till ett av staten helägt aktiebolag. Hösten 1991 beslöt riksdagen att helt eller delvis sälja domänverket efter genomförd bolagsbildning. Utskottet delar regeringens principiella uppfattning att arbetet nu bör inledas på att särskilja sådana skogs- och marktillgångar som är kommersiellt betingade från skog och mark som av olika orsaker bör förbli i statlig ägo. Utskottet anser inte att de invändningar som framförts i de båda motionerna har den styrka att de bör föranleda ändring i sistnämnda riksdagsbeslut. Utskottet avstyrker således, från de synpunkter jordbruksutskottet har att företräda, motionerna N41 yrkandel och N45 yrkandel i denna del.

Som näringsministern framhåller bör försäljningen av statens skogs- och marktillgångar främja en ägandespridning. Samtidigt är det viktigt att försäljningen av tillgångar bidrar till effektiviteten inom skogsbruket och den skogsbearbetande industrin. Försäljning av mark till enskilda är viktig och bör fortsätta under ytterligare tid. Det finns enligt utskottets mening skäl att särskilt understryka vikten av att privatiseringen av skogen sker på sådant sätt att skogsbrukets struktur förbättras. Utskottet vill i det sammanhanget erinra om att 1990 års skogspolitiska kommitté (Jo 1990:03) enligt sina direktiv (Dir. 1990:47, 1991:99) har att beakta bl.a. det förhållandet att de svenska skogarna är grundläggande för sysselsättning och försörjning i glesbygden och därmed en förutsättning för en levande landsbygd. Utskottet tar även fasta på vad som anförs i propositionen om att någon utförsäljning av aktier icke torde komma att aktualiseras under den tid som utförsäljningen av mark pågår. Att ställa särskilda krav på det nya bolaget under en begränsad tid innebär således inte något hinder för en senare försäljning av aktier i bolaget.

Mot den angivna bakgrunden finner utskottet även att de synpunkter bör beaktas som framförs i motionerna N40(m) och N44 (kds) yrkande 1 om det angelägna i att domänmark görs tillgänglig för lokala, mindre intressenter genom direktförsäljningar och triangelbyten. Utskottet utgår från att det av avtalet med det nya bolaget kommer att klart framgå att försäljningen till enskilda skall syfta till att förbättra

skogsbrukets struktur och sysselsättningsmöjligheterna. Motionernas syfte synes i väsentlig del tillgodosett genom regeringens förslag. De bör således inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag om avgränsning av statens mark i fjällregionen längs med odlingsgränsen i de två nordligaste länen. För närvarande gäller, enligt vad utskottet erfarit, en överenskommelse på myndighetsnivå (mellan domänverket, kammarkollegiet och dåvarande lantbruksstyrelsen) att frågor om försäljning av mark på renbetesfjällen och mark ovan odlingsgränsen hänskjuts till regeringen för avgörande. Anledningen är bl.a. samernas speciella rättigheter i området till renbete, jakt och fiske. Lagfart saknas i många områden. Under senare år har friköp i dessa områden skett i ett ytterst begränsat antal fall. Det har då främst rört sig om någon turistanläggning, då myndigheternas uppfattning varit helt samstämmig, eller om tomtköp helt nära odlingsgränsen.

Utskottet anser för sin del förslaget i motion N39 (c) om att lämplig mark ovan skogsodlingsgränsen skulle kunna överlåtas i speciella fall och i begränsad omfattning för att förbättra sysselsättningen i det småskaliga skogsbruket vara värt övervägande. Som motionären anger bör det härvidlag röra sig om ett skogsbruk som är anpassat till de speciella förhållanden som råder i det kärva klimatläget. Utskottet erinrar vidare om att regeringen aviserat en samlad sameproposition. Motionen bör med hänsyn till det anförda inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Naturvård

Propositionen

Enligt propositionen bör som huvudregel gälla att den produktiva marken överförs till bolaget medan den övriga marken kvarblir i statens ägo. Ett antal undantag från huvudregeln anges. Av avsnittet 4.1.5 Naturvård (s.26--29) framgår i huvudsak följande.

Statliga tillgångar som saknar kommersiella förutsättningar bör avskiljas vid bolagisering. Bland exemplen på sådana tillgångar nämns mark av stort naturvärde som har undantagits från normalt skogsbruk. Bolagiseringen får inte leda till att områden av stort naturvårdsvärde under domänverkets förvaltning mister sitt skydd eller att detta försvagas.

Av domänverkets totalt 10 miljoner ha mark har ungefär 1,4 miljoner ha avsatts till domänreservat i områden som bör skyddas av naturvårdsskäl eller skogshistoriska skäl. Huvuddelen av den fjällskog som ägs av staten i mellersta och norra Norrland ingår i domänreservaten. Av de cirka 740 domänreservaten har domänverket och naturvårdsverket gemensamt upprättat en förteckning över 84 reservat som under åren 1987--1990 avsattes i det fjällnära området. Med den gränsdragning mellan statens och bolagets marker i fjällen som föreslås i propositionen skulle cirka 25 av dessa reservat hamna på bolagets mark. Även dessa 25 reservat bör enligt propositionen i princip bli kvar i statens ägo. Dock bör en inventering göras inom två år inför en omvandling till naturreservat, och därefter tas ställning till deras fortsatta status. För områden som efter detta ställningstagande överlåts

till bolaget bör köpeskillingen reduceras om nya restriktioner för användningen införs utöver vad som tidigare gäller, men i övrigt bör ingen ersättning utgå för ombildningen till naturreservat.

Domänverket och statens naturvårdsverk har upprättat en förteckning som upptar cirka 270 värdefulla domänreservat i övriga delar av landet. Dessa bör enligt förslaget överlåtas till det nya bolaget som i överlåtelseavtalet bör åta sig att underrätta respektive länsstyrelser om bolaget avser vidta ändringar av gällande markanvändningsrestriktioner. Länsstyrelsen har då att inom viss tid meddela om den avser att omvandla området till naturreservat.

Övriga domänreservat (ca 350) överlåts till bolaget utan särskilda villkor. I detta fall förutses att bolaget under den första tvåårsperioden välvilligt överväger omklassificering till ovanstående lista. Näringsministern understryker att eventuella brister i inventeringsarbetet inte skall leda till att värdefull natur får ett otillräckligt skydd.

De två myndigheterna har dessutom upprättat en förteckning över oskyddad domänverksmark som ingår i naturvårdsverkets nationalparksplan, program för fjällskogsreservat, urskogsinventering eller investeringslista. Dessa områden bör enligt propositionen tills vidare kvarbli i statens ägo. En inventering bör göras inom fem år hur naturskyddet bör ordnas. Om därvid området förklaras som nationalpark skall det kvarbli i statens ägo. I annat fall torde bildande av naturreservat vara det lämpligaste sättet att skydda området. Huvudregeln bör därvid vara att de områden som blir naturreservat stannar i statens ägo, men t.ex. arronderingsförhållandena kan göra detta olämpligt. Reservat kan då övergå i bolagets ägo, varvid köpeskillingen bör reduceras enligt naturvårdslagens bestämmelser.

I propositionen understryks att bolagiseringen inte innebär någon förändring för de naturreservat som i dag finns på den av domänverket förvaltade marken, eftersom reglerna för naturreservat gäller oavsett vem som är ägare till marken. Nationalparker kan endast ägas av staten. De är förda på naturvårdsfonden.

I propositionen anförs vidare att det framförts önskemål om att staten vid en bolagisering av huvuddelen av domänverkets mark, förutom sådan mark som ovan nämnts som lämplig att kvarligga i statens ägo, även skulle behålla ett slags reserv av produktiv skogsmark. Näringsministern avvisar denna tanke. Det går inte i dag att förutse var i landet förvärv kan bli aktuella. Att upprätthålla en markreserv finner han därför vore opraktiskt. Det bör enligt hans mening kunna gå att ordna mark för markbyte även i framtiden. Han förutsätter att bolaget kommer att vara villigt att vara staten behjälplig vid denna typ av affärer som givetvis skall göras till gängse marknadspris.

Det bör enligt propositionen ankomma på regeringen att i det överlåtelseavtal som avses träffas mellan regeringen och det nya bolaget reglera de närmare formerna för i naturvårdsavsnittet redovisade principer.

Motionerna

Regeringens förslag i naturvårdsavsnittet kommenteras i flera motioner.

Vänsterpartiet, som i motion N41 i första hand yrkar att riksdagen avslår propositionen, framför även en rad andrahandsyrkanden (2--8). Motionärerna framhåller att den biologiska mångfalden måste säkras. Forskning visar att det bara kan ske om ett nät av skogliga reservat bildas. Detta nät bör vara finmaskigt. Hur stora arealer som måste skyddas genom reservatsbildning är enligt motionen oklart och sammanhänger i hög grad med hur skogsbruket bedrivs. Ett mer naturvårdsinriktat skogsbruk minskar behovet av att skydda arealer. Men under alla omständigheter kvarstår ett behov att undanta betydande arealer från skogsbruk. Naturvårdshänsynen bör alltså beaktas vid en eventuell försäljning av statlig mark (yrkande 2). Motionärerna anser att propositionens förslag till avsättningar är otillräckligt och föreslår att en arbetsgrupp tillsätts för att utarbeta förslag om vilka ytterligare skogsarealer som bör överföras till naturvårdsfonden för att skyddas. Arbetsgruppen bör även få i uppdrag att föreslå lämpliga arealer i en markreserv för framtida markbyten (yrkandena 3--5). Bolagiseringen bör villkoras så att mark för utbytesarealer och skyddsvärda arealer senare skall kunna återföras utan kostnader från bolaget till staten (yrkande 6).

Enligt motion N44 (kds) måste bolagiseringen av domänverkets skogsmarksarealer genomföras på ett miljöpolitiskt väl genomtänkt sätt. Förutom att enskilda jordbruk och skogsägare skall kunna köpa mark från domänverkets skogsmarksarealer krävs en betydande avsättning till naturreservat (yrkande 2).

Enligt de socialdemokratiska motionerna N45 (yrkande 1 delvis) och N50 bör viss andel av domänverkets mark finnas tillgänglig för naturvårdsändamål och på sikt ställas till naturvårdsfondens förfogande. Denna markresurs bör användas som utbytesmark vid bildandet av naturreservat på privat och bolagsägd mark. Motionärerna erinrar om att den skogspolitiska kommittén har i uppdrag att komma med förslag om dels behovet av ytterligare markavsättningar för naturvård, dels skogsbruk och naturvård i ett samlat perspektiv, i båda fallen omfattande hela landet. Ett ställningstagande till frågorna om naturvårdens omfattning bör anstå till dess kommittén är färdig med sitt arbete senare i år. Motionärerna förutsätter att regeringen då återkommer till riksdagen med ett mera genomtänkt förslag.

I motion N47 (fp) erinras om att den skogspolitiska utredningen ännu arbetar och att den således inte har lagt fram något förslag om medel och mål för skogsbrukets miljöansvar. Framtidens skogsbruk kommer enligt motionärernas bedömning att utsättas för ökade krav på naturvårdsanpassning. Det är därför inte orimligt att behålla ett antal kronoparker i Götaland, Svealand och utefter Norrlandskusten i statlig ägo tills vidare -- sammanlagt kanske 50000--60000 ha. I sammanhanget erinras om att Folkpartiet liberalerna sedan länge satt som mål att en procent av den produktiva skogsmarken nedom fjällkedjan skall avsättas. Detta innebär att ytterligare ca 100000 ha behöver skyddas, främst i Götaland och Svealand, anför motionärerna (yrkande 3). De anser vidare att befintliga domänreservat inom den del av fjällområdet som enligt propositionen skall undantas från bolagiseringen bör omvandlas till naturreservat (yrkande 1) samt att en stiftelse med ideell och vetenskaplig förankring bör kunna bildas för ägande och förvaltning av mark med särskilt intresse (yrkande 2).

Även i motion N51 (c) framhålls att de förslag som finns i propositionen troligen inte är tillräckliga för att klara det mål som vi har att skydda den biologiska mångfalden. Motionärerna föreslår därför att en arbetsgrupp tillsätts med uppdrag att utarbeta förslag till vilka skogsområden som, utöver de områden som ingår enligt propositionen, bör kvarstå i statlig ägo och övergå till naturvårdsfonden.

Utskottets överväganden

Riksdagen har under senare år vid olika tillfällen betonat kravet på att skogsbruket bedrivs som mångbruk och enligt naturens förutsättningar på varje ståndort samt att hänsyn därvid tas till att den biologiska mångfalden bevaras. När det gäller statens särskilda ansvar framhöll jordbruksutskottet i sitt yttrande (1991/92:JoU5y) till näringsutskottet i anslutning till förslaget om försäljning av bl.a. domänverket följande.

Allmänt sett torde det vara lättare att hävda miljö- och naturvårdens intressen i de fall staten är ägare till marken. Domänverket förvaltar en betydande del av den statligt ägda marken och har därmed ett stort ansvar för miljö- och naturvården i skogsbruket. Markägarens roll i detta sammanhang aktualiseras även genom tillämpningen av det s.k. sektorsansvaret. Jordbruksutskottet konstaterade nyligen i sitt betänkande om miljöpolitiken att varje sektor har ett miljö- och naturvårdsansvar inom ramen för sin verksamhet (1990/91:JoU30 s.255 f.). Enligt utskottets mening är det önskvärt att en eventuell försäljning av domänverket inte försvårar möjligheterna att tillvarata miljö- och naturvårdens intressen. I detta sammanhang bör även nämnas möjligheterna att genom utökad samverkan med skogsbruket hitta alternativa lösningar för säkerställande av vissa naturtyper och biotoper. Nuvarande finansieringsformer för förvärv av skyddsvärda områden skulle t.ex. kunna kompletteras med att mark som förvaltas av domänverket erbjuds i utbyte mot sådan mark som är skyddsvärd från miljö- och naturvårdssynpunkt. Utskottet vill med det anförda peka på de nya förutsättningar som en försäljning av domänverket kan komma att innebära i detta hänseende.

Utskottet har inte ändrat mening i dessa frågor.

Utskottet delar den mening som framförs i propositionen att statliga tillgångar som saknar kommersiella förutsättningar bör avskiljas vid bolagiseringen. Domänverket har kunnat göra stora insatser för naturvården och det rörliga friluftslivet genom sitt stora och samlade markinnehav. Dessa insatser har underlättats genom att verket undantagit stora delar från normalt skogsbruk i områden som ansetts böra skyddas av naturvårds- eller skogshistoriska skäl, och som av den anledningen avsatts som domänreservat. Utskottet ansluter sig även till målsättningen att bolagiseringen inte får leda till att områden av stort naturvårdsvärde under domänverkets förvaltning mister sitt skydd eller att detta försvagas.

När det gäller frågan om hur domänreservaten skall behandlas vid bolagiseringen av domänverket får utskottet anförda följande.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag att domänreservat, som efter inventering och utredning bedöms icke behöva åtnjuta särskilt skydd, kan överlåtas på det nya bolaget utan särskilda villkor. Som framgår av propositionen har

domänverket och naturvårdsverket gemensamt upprättat förteckningar över områden, såväl inom som utom domänreservaten, som med nu tillgänglig kunskap har ansetts vara av den karaktären att de bör undantas från utförsäljningen resp. avsättas som naturreservat. Länsstyrelserna har en viktig roll när det gäller att bevaka vilka ytterligare områden som bör undantas.

Utskottet erinrar om att 1990 års skogspolitiska kommitté (Jo1990:03, Dir. 1990:47,1991:99) planerar att redovisa sitt arbete under kommande höst. Behovet av avsättning av produktiv skogsmark till naturreservat m.m. kommer att påverkas av vilken skyddsnivå kommittén väljer att förordas för naturvårdshänsynen i det normala skogsbruket. Som framhålls i motionerna kan det för att trygga ett stort antal växt- och djurarters överlevnad finnas anledning att undanta större arealer skog från aktivt skogsbruk än vad som förutses i propositionen. Medan omfattande reservatsbildningar ägt rum i Norrlands inland under senare år torde behovet av skydd åt värdefull skog i Götaland och Svealand ha ökat. Som exempel på sådana områden kan nämnas Bogesunds kronopark som bl.a. innehåller en skoglig genbank med 6800 arter.

Det finns vidare skäl att erinra om vad som anförs i propositionen, att privatisering av statliga tillgångar är en komplicerad process som kommer att ta flera år att genomföra. Då det nya bolaget bildas och övertar domänverkets verksamhet kommer inte hela det berörda fastighetsinnehavet att kunna överlätas till bolaget. Ett omfattande arbete återstår, som näringsministern framhåller, beträffande en del av fastighetsinnehavet innan överlåtelsen kan äga rum. Frågan om de slutliga formerna för ägande och förvaltning av statens mark får som anförs i propositionen fastställas senare.

Den svenska skogen utgör en av folkhushållets grundläggande tillgångar. Det är enligt utskottets mening angeläget att de beslut som fattas av riksdagen vilar på en grundlig kännedom om de faktorer som påverkar eller som påverkas av processen. Utskottet anser därför att en arbetsgrupp bör tillsättas för att utarbeta förslag till vilka skogsområden som, utöver de områden som anges i propositionen, bör skyddas. Arbetsgruppen bör vid fullgörandet av sitt uppdrag ha tillgång till den skogspolitiska kommitténs förslag.

Utskottet delar näringsministerns uppfattning att det vore opraktiskt att -- i vart fall för någon längre tid -- upprätthålla en markreserv för utbytesmark. Å andra sidan bör det enligt utskottets mening vara möjligt att inom den fyraåriga övergångsperiod som förutses för förvaltningen genomföra inventeringar av skyddsvärd enskilt ägd mark eller bolagsmark. Dessa inventeringar kan läggas till grund för markbyten med domänmark innan denna överlåts på bolaget. Markbyten skall även kunna ske av mark som redan överlåtit på bolaget. Även dessa inventeringar bör enligt utskottets mening kunna anförtros åt den tidigare nämnda arbetsgruppen. Skyldigheten för bolaget att medverka till markbyten bör regleras i det avtal som sluts mellan staten och bolaget. Det får förutsättas att regeringen återkommer till riksdagen med redovisning för den närmare utformningen av reglerna för naturskyddet i de skogar som nu förvaltas av domänverket samt om omfattningen av utbytesmark.

Näringsutskottet bör med anledning av motionerna N41 yrkandena

2--6, N44 yrkande 2, N45 yrkande 1 delvis, N47, N50 och N51 föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad jordbruksutskottet anfört om tillsättande av en arbetsgrupp och redovisning av hur naturvårdsintressena skall tillgodoses i samband med domänverkets bolagisering.

Ströängar i Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker, m.m.

Propositionen

Med stöd av bestämmelserna i lappmarksreglementet från 1749 fick de personer som tog upp nybyggen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker ofta rätt att tills vidare bruka vissa avsides belägna slätterängar, s.k. ströängar. Gränsbestämningarna av dessa har i många fall dragit ut på tiden. Under årens lopp har åtskilliga ströängar indragits till kronan medan vissa andra undantagits härifrån och fått behållas, s.k. reglerade ströängar. Andra ströängar är fortfarande oreglerade.

De problem som i dag föreligger med dessa oreglerade ströängar är komplexa till sin natur och kan inte få sin lösning i detta sammanhang. Näringsministern framhåller bl.a. följande.

En oklarhet är vilken rätt ströängsinnehavaren har till ströängen. I den frågan kan det konstateras att hans rätt är stark och närmast kan jämföras med äganderätt. Den största inskränkningen i hans rätt är skyldigheten för honom att avstå ströängen mot vederlag i ersättningsmark (NJA 1986 s. 165).

Näringsministern bedömer att ett överförande av mark, på vilken finns ströängar, från staten till det nya bolaget inte kommer att påverka statens eller ströängsinnehavarnas rätt till ströängen.

Enligt propositionen saknar staten i dag lagfart på en del av sina fastigheter. Detta beror på att före ikraftträdandet av 1875 års lagfartsförordning gällde sedan gammalt att de publika egendomarna var undantagana från lagfartsplikt. Så kan vara förhållandet t.ex. för fastigheter i Norrlands inland, som tillkommit genom avvitringsförordningarna. I sådana fall skall staten, med stöd av 60 a § lagen (1970:995) om införande av nya jordabalken, anses ha lagfart om dess äganderätt styrks. Utredning för att styrka äganderätten hämtas i första hand ur jordeböckerna på kammarkollegiet.

Motionen

Enligt motion N42 (v) måste från rättssäkerhetssynpunkt oklarheterna om dels större rätt till vissa markarealer och byaskogar, dels rätten till ströängarna klaras upp. Motionären hänvisar till att det sedan tidigare från fjällbefolkningens sida har ifrågasatts om avvitrningen inom de två nordligaste länens lappmarker genomförts på ett korrekt sätt. Hänsynen till rättssäkerheten kräver att riksdagen avslår propositionen.

Utskottets överväganden

Utskottet erinrar om att bostadsutskottet under riksmötet

1989/90 utförligt behandlade vissa frågor om avvittningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt ströängarna (1989/90:BoU12). På bostadsutskottets förslag gjorde riksdagen ett tillkännagivande om information om avvittningsförfarandet och om en översyn av ströängarna.

Jordbruksutskottet hänvisar till ovannämnda riksdagsbeslut och förutsätter i övrigt, i likhet med näringsministern, att överförandet av mark, på vilken det finns ströängar, inte kommer att påverka statens eller ströängsinnehavarnas rätt till ströängen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen.

Jakt och fiske

Propositionen

Upplåtelse av rätt att jaga på en fastighet är enligt bestämmelserna i jordabalken att anse som nyttjanderätt. Vid överlåtelse av fastighet åligger det därför överlåtaren att göra förbehåll om upplåtelsen, om inte inskrivning av rättigheten är beviljad.

Därför bör i överlåtelseavtalet förbehåll göras för berörda jakträtter.

Domänverket har upplåtit rätt att fiska på ett stort antal fastigheter.

Upplåten fiskerätt är, liksom upplåten jakträtt, enligt jordabalkens bestämmelser att anse som nyttjanderätt. I överlåtelseavtalet bör därför staten göra förbehåll för berörda fiskerätter.

Bestämmelser om vården och förvaltningen av statens fisken i enskilda vatten finns i förordningen (1981:1217) om förvaltningen av statens fisken m.m., vari anges att statens fiske vårdas och förvaltas av den myndighet under vilken vattenområdet hör. Dessutom ges vissa föreskrifter om hur fiskerätt får upplåtas.

Förordningen gäller myndigheters förvaltning och vård av staten tillhöriga fisken. En överlåtelse till bolaget medför att förordningen inte längre blir tillämplig på bolagets fiskevatten eftersom dessa inte längre tillhör staten. För yrkesfiskare innebär bolagiseringen dock i de flesta fall ingen förändring eftersom deras fiskerätt har upplåtits enligt lagen om fiskearrenden, vars bestämmelser även gäller för bolaget. För övriga fiskare innebär bolagiseringen däremot att bolaget, liksom andra enskilda ägare av fiskevatten, självt får avgöra frågor om upplåtelse av fiskerätt.

Motionerna

I motion N49 (s) framhålls att riksdagen slagit fast ett mål för jaktpolitiken av innehåll att strävan måste vara att bevara folkrörelseengagemanget i jakten och viltvården. Nu finns det dock tendenser till att avgifterna för upplåtelse av jakträtt kraftigt höjs, vilket kan komma att innebära att jakt- och viltvården tappar sin förankring hos den lokala

befolkningen på landsbygden. Enligt motionärerna är det orimligt att låta marknaden sätta priset på upplåtelser av jaktträtt. Med hänsyn till att domänverket kan ses som prisledande i jaktarrendefrågor bör riksdagen därför uttala att det bolagiserade domänverket i sin jaktpolitik bör tillämpa standardiserad beräkningsgrad vid bestämmande av skäligen arrendeavgifter.

I motion Jo423 (v) yrkande 2 föreslås ett riksdagsuttalande om behovet av nya samordnade upplåtelse- och skötselformer för domänverkets fiskevatten. Motiveringen har paralleller med föregående motion. Regeringen bör ta upp överläggningar med ideella organisationer så att de statliga vattnen på goda villkor blir tillgängliga för allmänheten. Ett riksfiskekort kan skapas i samarbete med föreningslivet, anför motionärerna.

Enligt motion 1991/92:Jo436 (kds) bör domänverket arrendera ut statens fiskevatten till Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund. Detta vore ett smidigt sätt att få en god fortsatt vård av fiskevattnen och ett organiserat fritidsfiske. Det skulle innebära att en stor del av den fiskevård och tillsyn som domänverket nu bedriver fortsättningsvis skulle kunna ske genom ideella insatser, anför motionären.

Utskottets överväganden

Utskottet delar regeringens uppfattning att det bör stå det nya bolaget fritt att självt få avgöra frågor om upplåtelse av jakt- och fiskerätt med de inskränkningar som följer av jordabalkens stadganden och övrig lagstiftning. Någon anledning för riksdagen att söka bestämma villkor för bolagets politik i dessa frågor finns icke. Näringsutskottet bör alltså avstyrka motionerna N49, Jo423 yrkande 2 och Jo436.

Stockholm den 5 maj 1992

På jordbruksutskottets vägnar

Göran Persson

I beslutet har deltagit: Göran Persson (s), Ivar Virgin (m), Ingvar Eriksson (m), Jan Fransson (s), Bengt Rosén (fp), Inga-Britt Johansson (s), Lennart Brunander (c), Åke Selberg (s), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Carl G Nilsson (m), Sinikka Bohlin (s), Patrik Norinder (m), Carl-Olov Persson (kds) och Claus Zaar (nyd).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Annika Åhnberg (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Göran Persson, Jan Fransson, Inga-Britt Johansson, Åke Selberg, Inge Carlsson, Kaj Larsson och Sinikka Bohlin (alla s) anför:

Enligt vår mening borde delar av utskottets yttrande ges en annan utformning.

Dels borde den del av yttrandet som på s.6 börjar med "Som framgår" och på s.7 slutar med "anförda inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida" ha följande lydelse:

Som framgår -- -- -- (=utskottet) -- -- -- bolagsbildning.

Utskottet avvisar regeringens förslag om att privatisera domänverket. Det är ett allmänintresse att staten ej avhänder sig kontrollen över de svenska naturtillgångarna. Det finns däremot skäl, vilket tidigare redovisats i den socialdemokratiska regeringens proposition 1990/91:87, att ombilda domänverket till aktiebolag. Möjligheten till ökad avkastning förbättras om domänverket ges en ökad ekonomisk handlingsfrihet, inte minst när det gäller att utnyttja och omforma det stora fastighetskapital som de statliga markerna representerar. Verket måste kunna agera snabbt i för koncernen intressanta affärer.

Regeringens förslag att privatisera bolaget är olyckligt. Det kommer enligt utskottets mening att medföra en rad problem av principiell, juridisk och praktisk natur. Dessa problem är onödiga. De kommer att få till följd att bolagsledningens uppmärksamhet leds bort från dess väsentliga uppgifter att bruka och förvalta vårt lands största naturresurs. Genom privatiseringen försvåras, helt i onödan, skyddet av naturvärdena och bevarandet av den biologiska mångfalden.

Näringsutskottet bör således yrka bifall till motion N45 yrkandel i denna del. Därigenom tillgodoses även motion N41 yrkandel i viss mån.

Utskottet finner att de synpunkter bör beaktas som framförs i motionerna N40 (m) och N44 (kds) yrkande 1 om det angelägna i att domänmark görs tillgänglig för lokala, mindre intressenter genom direktförsäljningar och triangelbyten. Något särskilt riksdagsuttalande härom påkallas dock icke. De frågor som väcks i motion N39 (c) om försäljning av skogsmark ovan skogsodlingsgränsen har den karaktären att de bör behandlas i samband med den samlade samepositionen.

Dels borde den del av yttrandet som på s. 10 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "vid bolagiseringen" utgå.

Dels borde den del av utskottets yttrande som på s.11 börjar med "Det finns" och slutar med "fastställas senare" utgå.

Dels borde den del av utskottets yttrande som på s.14 börjar med "Utskottet delar" ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att jakten är en folkrörelse i vårt land. Strävan måste vara att bevara folkrörelseengagemanget i jakten och viltvården. Denna målsättning har också riksdagen slagit fast för några år sedan då en ny jaktlag antogs. Ett annat mål för den framtida jakt- och viltvårdspolitiken, som riksdagen lagt fast, är att samhället skall medverka till att skapa goda förutsättningar för jakten och därigenom stödja jaktintresset.

Mot den angivna bakgrunden delar utskottet den oro som framförs i motion N49 (s) över de ofta höga och kraftigt stigande avgifter för upplåtelse av jakträtt som i första hand sker på skogsbolagens, kyrkans och domänverkets marker.

Utvecklingen innebär en risk för att jakt- och viltvården tappar sin förankring hos den lokala befolkningen på landsbygden. Domänverket har tidigare betraktats som prisledande när det gäller uttag av rimliga avgifter för jakt. Det är därför viktigt att riksdagen klart och entydigt slår fast att staten, som ägare till det bolagiserade domänverket, skall tillämpa en standardiserad beräkningsgrund vid bestämmande av skäligen arrendeavgifter.

Vad utskottet anfört om angelägenheten att hålla rimliga avgifter för jaktarrenden gäller i motsvarande del även för upplåtelse av fiskevatten. Domänverket har tagit fram ett fiskekort gemensamt för ungefär 1500 fiskeområden och sålt detta till förhållandevis låg kostnad. Det är som framhålls i motionerna Jo423 och Jo436 mycket angeläget att denna verksamhet kan fortsätta att utvecklas. Regeringen bör därför ta upp överläggningar i detta syfte med ideella organisationer, verksamma inom fritidsfiskets område, om skötsel och upplåtelse av de statliga vattnen.

Näringsutskottet bör föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad jordbruksutskottet anfört med anledning av motionerna N49, Jo423 yrkande 2 och Jo436.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Annika Åhnberg (v) anför:

Enligt min mening borde utskottet ha tillstyrkt motionerna N41 yrkandel och N42 samt avstyrkt propositionen. Den totala bristen på utredning av de föreslagna riktlinjernas effekt i praktiken på en mängd områden är helt oacceptabel. Någon remissbehandling har ej heller skett utan endast lagrådsremissen har skickats till vissa berörda. Den bristfälliga behandlingen kan ej motiveras av sakskalet -- som påpekas ett flertal gånger i propositionen kommer utförsäljningen att ta flera år. Särskilt i rådande konjunktur är det inte aktuellt med markförsäljning i någon nämnvärd grad. Det finns med andra ord ingen grund för regeringens brådska. Det är lätt att få en känsla av att regeringen snabbt vill få igenom dessa förslag utan en ordentlig och öppen debatt.

Riksdagen kan inte acceptera en utförsäljning av domänverkets mark när varken för- eller nackdelar klart framgår. Det gäller både ekonomiska konsekvenser för staten och de ekologiska effekterna. Domänverket har under en längre tid verkat på en fri och konkurrensutsatt marknad och är med stor sannolikhet en god affär för staten. Att då sälja är dels en dålig affär, dels ur fördelningssynpunkt fel, när vinsten från vår gemensamma mark i framtiden skall tillfalla ett mindre antal personer -- som haft råd att köpa upp marken.

Även ur samhällsekonomisk synvinkel är det oroande med stora statliga utförsäljningar. Riskvilligt kapital är en bristvara och om det används till att köpa f.d. statlig egendom finns det en risk att andra nyttiga investeringar hämmas.

Ett tillbakavisande av propositionen innebär även att de rättssäkerhetskrav som åberopas i motion N42 tillgodoses. Ingen omfattande förändring av domänverkets marker bör beslutas innan de oklarheter som anses råda inom lappmarken i de två nordligaste länen har klarats upp. Detta handlar dels om större rätt till vissa markarealer och byaskogar, dels om rätten till de s.k. ströängarna.

Om näringsutskottet inte tillstyrker motion N41 yrkandel och motion N42 förordar jag i andra hand bifall till jordbruksutskottets majoritetsyrkande om ett tillkännagivande av naturvårdshänsynen.

Jag ansluter mig vidare till den del av den avvikande mening (s) vari behandlas jakt- och fiskefrågor i anslutning till propositionen.

Bostadsutskottets yttrande

1991/92:BoU5y
Bilaga 5

Riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 9 april 1992 beslutat att bereda bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1991/92:134 om riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform jämte motioner såvitt förslagen berör bostadsutskottets beredningsområde.

Bostadsutskottet har i huvudsak begränsat sitt yttrande till att avse frågor om rennäringslagen och om skyddet av de vattenområden m.m. som är av riksintresse och som ingår i domänverkets markinnehav.

Propositionen

Regeringen har genom proposition 1991/92:134 föreslagit riksdagen att anta ett förslag till ändring i rennäringslagen (1971:437). Förslaget innebär i korthet följande. Genom rennäringslagen har samebyn och dess medlemmar vissa angivna rättigheter på mark som ägs av staten -- kronomark. Genom den föreslagna ändringen bibehålls rättigheterna på mark som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten, men som därefter har överlåtits till annan. Avsikten är sålunda att den mark som vid utgången av juni 1992 ägdes av staten skall behålla sin ställning som kronomark oavsett i vems ägo den därefter är.

I propositionen begärs dessutom riksdagens godkännande av riktlinjerna för överföring av fast egendom från staten till det nya bolaget. Förslaget i denna del innebär bl.a. att de vattenområden och älvsträckor som är skyddade mot utbyggnad enligt 3 kap. 6 § naturresurslagen skall kvarbli i statlig ägo.

Motionerna m.m.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande helt eller delvis

motionerna

1991/92:N41 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas
1.att riksdagen avslår proposition 1991/92:134,
7.att riksdagen, vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger
regeringen till känna vad i motionen anförts om att de frågor
som berör rennäringslagen skall tas upp i den kommande
samepropositionen.

1991/92:N42 av John Andersson (v) vari yrkas att riksdagen
avslår regeringens proposition 1991/92:134 i dess helhet.

1991/92:N48 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen som
sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om
att tills vidare ej bolagisera vattenområden som kan komma att
beröras av ett framtida skydd enligt naturresurslagen.

I ärendet har inkommit en skrivelse från Svenska samernas
riksförbund. Inför utskottet har synpunkter i ärendet lämnats av
företrädare för Svenska samernas riksförbund samt Landsförbundet
svenska samer.

Utskottet

Riksdagen beslutade våren 1991 att verksamheten vid
domänverket skulle överföras till bolagsform. I proposition
1991/92:134 läggs fram förslag om de riktlinjer som skall gälla
vid överföringen av domänverkets mark- och fastighetsinnehav och
därmed också de intressen som är kopplade till detta innehav.
Som huvudregel föreslås gälla att den produktiva marken överförs
till det nya bolaget medan övrig mark kvarblir i statlig ägo.

En avsevärd del av den mark som i dag förvaltas av domänverket
berörs av olika intressen som är skyddade genom författning,
avtal, sedvanerätt eller eget åtagande. Ett exempel härpå är
rennäringslagens intressen. Enligt propositionen måste dessa
intressen så långt möjligt skyddas vid överlåtelsen.

I rennäringslagen finns bestämmelser om inom vilka områden
renskötsel får bedrivas och om betestidens längd. Med
renskötselrätten följer också vissa rättigheter i fråga om bl.a.
jakt och fiske. Dessa rättigheter är i vissa fall större på
kronomark än på övrig mark inom renskötselområdet. Enligt
regeringsförslaget får den förestående bolagiseringen av
domänverket inte medföra någon försvagning av renskötselrätten
på den mark som berörs. Med hänvisning härtill föreslås därför
att genom ändringar i rennäringslagen med kronomark skall
jämföras mark som före bolagiseringen utgjorde kronomark.
Detta innebär enligt förslaget att de inskränkningar i ägarens
rådighet över kronomark som renskötseln medför kommer att gälla
även i fortsättningen oavsett i vems ägo marken är.

I Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 1 liksom i motion
N42 (v) yrkas avslag på propositionen i dess helhet, och därmed
också i de nu aktuella delarna. I partimotionen sker detta med
hänvisning till att effekterna av förslaget är oacceptabla bl.a.
för rennäringslagen. Avslagsyrkandet i motion N42 (v) motiveras av
de oklarheter som enligt motionärens mening råder i vissa
markfrågor i de två nordligaste länen. Det gäller bl.a. rätten
till de s.k. ströängarna m.m.

Som ett andrahandsyrkande förs i Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 7 fram förslag om att de frågor som berör rennäringslagen inte skall behandlas i samband med den nu aktuella propositionen utan i den kommande s.k. samepropositionen. De problem som uppkommer vid en förändring av statens markägande i de områden som berör samerna måste enligt motionärernas mening beredas noggrant och tas upp i ett helhetsperspektiv -- något som kan göras i den aviserade samepropositionen.

En av utgångspunkterna för det nu föreliggande regeringsförslaget är att de intressen som i dag berör den av domänverket förvaltade marken så långt möjligt skall skyddas vid överlåtelsen. Som framhålls i propositionen får den förestående bolagiseringen inte medföra någon försvagning av renskötselrätten. Oavsett de framtida ägarförhållandena bör därför rennäringslagens intressen ges ett skydd som motsvarar det som i dag har på den mark som nu diskuteras. Det bör enligt bostadsutskottets mening noteras att förslaget inte syftar till att åstadkomma någon förändrad reglering av renskötselrätten i förhållande till vad som nu gäller. Utskottet utgår från att frågor om innehållet i renskötselrätten m.m. kommer att övervägas i den s.k. samepropositionen som regeringen avser att förelägga riksdagen senare under år 1992.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör enligt bostadsutskottets mening de specifika ändringar i rennäringslagen genomföras som behövs för att trygga oförändrade villkor för rennäringslagens intressen på den mark som berörs av bolagiseringen. De av regeringen föreslagna ändringarna i lagen bör sålunda genomföras till den del de avser att även framgent ge den mark som i dag förvaltas av domänverket ställning som kronomark oavsett i vems ägo den i framtiden är. Däremot bör inte de föreslagna redaktionella ändringarna nu genomföras. Dessa ändringar bör enligt utskottets mening i stället behandlas i samband med den aviserade s.k. samepropositionen. Enligt bostadsutskottets mening bör därför rennäringslagen ändras på det sätt som framgår av det till detta yttrande fogade och som utskottets betecknade förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437).

Utskottets ställningstagande innebär att förslaget i Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 7 om att de frågor som berör rennäringslagen skall tas upp i den kommande s.k. samepropositionen avstyrks, i den mån det inte kan anses tillgodosett genom utskottets förslag. Förslagen i Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 1 samt N42 (v) om avslag på propositionen låter sig inte förenas med utskottets ställningstagande varför de avstyrks i motsvarande del.

Den mark som i dag förvaltas av domänverket och där inskränkningar i ägarens rådighet över marken föreligger kommer enligt regeringsförslaget i framtiden att bli föremål för överlåtelser i betydligt vidare omfattning än vad som för närvarande är fallet. Dessa inskränkningar i äganderätten anges utgöra ett osäkerhetsmoment för presumtiva köpare. Enligt regeringsförslaget bör det därför i annat sammanhang övervägas att införa bestämmelser om anteckning i fastighetsboken att en fastighet har karaktär av kronomark enligt rennäringslagen.

Även enligt bostadsutskottets mening bör sådana överväganden göras. Med avseende på den vikt som frågan måste anses ha bör övervägandena enligt utskottet ske skyndsamt. Resultatet härav bör kunna föreläggas riksdagen i den s.k. samepropositionen.

Bostadsutskottets ställningstagande i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I propositionen begärs också riksdagens godkännande av riktlinjerna för överföring av fast egendom från staten till det nya bolaget. Förslaget i denna del innebär bl.a. att de vattenområden och älvsträckor som är skyddade mot utbyggnad enligt 3 kap. 6 § naturresurslagen skall kvarbli i statlig ägo.

Enligt motion N48 (fp) vore det rimligt att tills vidare avstå från bolagisering av vattenområden som nu är i statlig ägo och som kan komma att beröras av framtida skydd enligt NRL -- detta i avvaktan på kommande förslag om kompletteringar av NRL.

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan innebär regeringens förslag att genom NRL skyddade vattenområden och älvsträckor inte skall överföras till det nya bolaget utan förbli i statlig ägo. Förslaget i denna del tillstyrks. Förslaget i motion N48 (fp) går ut på att alla de vattenområden m.m. som i en framtid kan komma att skyddas med stöd av NRL skall kvarbli i statlig ägo. Utskottet vill erinra om att det skydd som NRL ger inte är knutet till vem som äger den aktuella marken. Möjligheterna att genom NRL skydda ett visst vattenområde eller ett vattendrag kvarstår sålunda oförändrade även i det fall äganderätten i en framtid skulle övergå från staten till någon annan ägare. Såvitt frågan ligger inom bostadsutskottets beredningsområde finns det därför inte tillräcklig anledning att tillstyrka motion N48 (fp).

Stockholm den 5 maj 1992

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

I beslutet har deltagit:

Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Bertil Danielsson (m), Magnus Persson (s), Lennart Nilsson (s), Ulf Lönnqvist (s), Mikael Odenberg (m), Rune Evensson (s), Ulf Björklund (kds), Dan Eriksson i Stockholm (nyd), Britta Sundin (s), Birger Andersson (c), Marianne Carlström (s), Inga Berggren (m) och Siw Persson (fp).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Eva Zetterberg (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Eva Zetterberg (v) anför:

Som anføres i Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 1 är redovisningen av effekterna av det nu föreliggande regeringsförslaget helt bristfälliga. Inte minst gäller detta i fråga om förslagets effekter för rennäringen. De problem som

uppkommer vid en förändring av statens markägande i de områden som berör samerna måste enligt min mening beredas ytterst noggrant och tas upp i ett helhetsperspektiv där alla aspekter beaktas. Det naturliga hade varit att behandla samtliga frågor som gäller rennäringen i den samlade samepropositionen. Enligt min mening bör sålunda regeringens förslag avslås i sin helhet i enlighet med förslagen i Vänsterpartiets partimotion N41 yrkande 1 samt motion N42 (v).

Bostadsutskottets
Bilaga

Förslag till
Lag om ändring i rennärlingslagen (1971:437)

Härigenom föreskrivs att 3, 16--18, 21 och 25 §§
rennärlingslagen (1971:437)1 skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Renskötsel får bedrivas
1. hela året
i Norrbottens och
Västerbottens läns
lappmarker dels ovanför
odlingsgränsen, dels
nedanför denna gräns
på mark som tillhör
staten (kronomark) och
renbetesland där
skogsrenskötsel av ålder
bedrives under våren,
sommaren eller hösten,

på renbetesfjällen i
Jämtlands län,
inom de områden i
Jämtlands och Kopparbergs
län som särskilt
upplåtits till renbete,

2. den 1 oktober--den 30 april
i övriga delar av
lappmarkerna nedanför
odlingsgränsen,
inom sådana trakter
utanför lappmarkerna och
renbetesfjällen där
renskötsel av ålder
bedrives vissa tider av
året.

Renskötsel får bedrivas
1. hela året
i Norrbottens och
Västerbottens läns
lappmarker dels ovanför
odlingsgränsen, dels
nedanför denna gräns
på mark som tillhör
eller vid utgången av juni
1992 tillhörde staten
(kronomark) och renbetesland
där skogsrenskötsel av
ålder bedrives under
våren, sommaren eller
hösten,

på renbetesfjällen i
Jämtlands län,
inom de områden i
Jämtlands och Kopparbergs
län som vid utgången av
juni 1992 tillhörde staten
och var särskilt
upplåtna till renbete,

2. den 1 oktober--den 30 april
i övriga delar av
lappmarkerna nedanför
odlingsgränsen,
inom sådana trakter
utanför lappmarkerna och
renbetesfjällen där
renskötsel av ålder
bedrives vissa tider av
året.

Med renbetesland förstås mark som vid avvittningen förklarats
utgöra renbetesland eller av ålder använts som sådant land. Med
renbetesfjällen förstås de vid avvittningen för samerna avsatta

renbetesfjällen och de områden som sedermera upplåtits till utvidgning av dessa fjäll.

16 §2

Sameby får inom byns betesområde utföra arbetshage eller annat stängsel för renarna, renslakteri eller annan anläggning som behövs för renskötseln.

Sameby eller medlem i byn får på utmark inom byns betesområde uppföra renvaktarstuga, kåta, förvaringsbod eller annan mindre byggnad som behövs för renskötseln.

- 1 Lagen omtryckt 1985:919
- 2 Senaste lydelse 1990:1490

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Är anläggning som anges i första stycket avsedd för stadigvarande bruk, skall den förläggas till plats som anvisas av markens ägare. Detsamma gäller i fråga om byggnad som anges i andra stycket, om den skall uppföras för stadigvarande bruk nedanför odlingsgränsen eller utanför renbetesfjällen på annan mark än kronomark under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvittring utlagts till allmänningsskog.

Är anläggning som anges i första stycket avsedd för stadigvarande bruk, skall den förläggas till plats som anvisas av markens ägare. Detsamma gäller i fråga om byggnad som anges i andra stycket, om den skall uppföras för stadigvarande bruk nedanför odlingsgränsen eller utanför renbetesfjällen på mark som varken är sådan kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvittring utlagts till allmänningsskog.

Vill sameby eller, om byggnad skall uppföras av medlem i byn, denne icke godtaga anvisad plats, bestämmer länsstyrelsen platsen.

17 §

Behövs virke till anläggning eller byggnad som avses i 16 § första eller andra stycket, får skog avverkas på de delar av betesområdet som hör till lappmarkerna eller renbetesfjällen. Inom samma delar av betesområdet får medlem i samebyn för eget behov taga bränsle och slöjdvirke.

Behövs virke till anläggning eller byggnad som avses i 16 § första eller andra stycket, får skog avverkas på de delar av betesområdet som hör till lappmarkerna, renbetesfjällen eller de områden i Jämtlands och Kopparbergs län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåtna till renbete. Inom samma delar av betesområdet får medlem i samebyn för eget behov taga bränsle och slöjdvirke.

Växande barrträd får avverkas endast efter anvisning av markens ägare eller brukare, om ej denne medger annat. På sådan mark utanför lappmarkerna och renbetesfjällen som hör till samebys betesområde får byn eller medlem i byn för ändamål som anges i första stycket taga endast torra träd, vindfällen, skogsavfall, tall- och grantjur eller, för tillfälligt behov, på utmark växande lövträd.

18 §

Medlem i sameby har rätt att inom byns betesområde på kronomark under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningskog taga virke till uppförande eller ombyggnad av familjebostad. Avverkning får ske endast efter anvisning av markägare.

Medlem i sameby har rätt att inom byns betesområde på kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningskog taga virke till uppförande eller ombyggnad av familjebostad. Avverkning får ske endast efter anvisning av markägare.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

För skog som avverkas på kronomark under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningskog behöver ersättning ej lämnas. Detsamma gäller växande lövträd som eljest tages inom lappmarkerna eller på renbetesfjällen.

För skog som avverkas på kronomark som står eller vid utgången av juni 1992 stod under statens omedelbara disposition eller mark som vid avvitrning utlagts till allmänningskog behöver ersättning ej lämnas. Detsamma gäller växande lövträd som eljest tages inom lappmarkerna, på renbetesfjällen samt inom

de områden i Jämtlands
och Kopparbergs län som vid
utgången av juni 1992
tillhörde staten och var
särskilt upplåtna till
renbete.

I andra fall än som avses i första stycket skall ersättning
lämnas för rotvärdet av växande träd som tages. Kan
överenskommelse ej uppnås om ersättningen, utser länsstyrelsen
på begäran av part någon att söka förlika parterna.

25 §

Medlem i sameby får jaga och fiska på utmark inom de delar av
byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller
lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på medlem i sameby
som tillfälligt uppehåller sig inom annan samebys betesområde
för renskiljning eller annat ändamål som har samband med
renarnas skötsel. Han får dock jaga och fiska endast för sitt
uppehälle.

Uppehåller sig björn, varg, järv eller lo bevisligen i
trakten, får jakt efter sådant djur företagas på mark som anges
i första stycket inom annan samebys betesområde, i den mån
regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer, tillåter
det.

Inom de områden i
Jämtlands och Kopparbergs
län som vid utgången av
juni 1992 tillhörde staten
och var särskilt
upplåtna till renbete
får medlem i sameby inom
byns betesområde fiska till
husbehov samt jaga rovdjur, i
den mån regeringen eller
myndighet som regeringen
bestämmer, tillåter det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1992.

Innehåll

Ärendet1

Sammanfattning1

Propositionen3

Huvudsakligt innehåll3

Förslag3

Motionerna4

Utskottet6

Inledning6

Innebörden av regeringens förslag7

Bolagiseringen7

Privatiseringen8

Överföring och försäljning av viss egendom9

Rennäringen13

Naturvård14
Vattenområden18
Jakt och fiskel9
Kulturminnen20
Kronholmarna23
Övriga intressen25
Överföring av övriga tillgångar och skulder25
AB Göta kanalbolag26
Vissa lagförslag28
Bemyndigande28
Hemställan28

Reservationer

1. Överföring och försäljning av viss egendom (s)31
2. Naturvård (s)32
3. Jakt och fiske (s)33
4. Kulturminnen (s)34
5. Kronholmarna (s)34
6. Överföring av övriga tillgångar och skulder (s)35

Meningsyttring av suppleant (v)36

Bilagor

1. Regeringens förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437)39
2. Finansutskottets yttrande 1991/92:FiU6y42
3. Kulturutskottets yttrande 1991/92:KrU5y46
4. Jordbruksutskottets yttrande 1991/92:JoU9y53
5. Bostadsutskottets yttrande 1991/92:BoU5y70

- [Dela via e-post](#)